КЕРДА ШУ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган

(С В Е Т)
Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ ◆ 1 (4447). ◆ПIАЬРАСКА, 1 январь, 1971 шу.◆ Мах 2 кеп.

СОВЕТСКИ ХАЛКЪА КЕРДА ШУ ДАЬКЪАЛА ДУВЦАР

ТЕЛЕВИДЕНЕИ РАДИОИ ГIОЛЛА НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

Деза даьй-мехкахой!

Деза новкъостий, доттагIий!

1970 шера тIеххьара минуташ йоалаш латт. Советски халкъо накъадоаккх из декхар кхоачашдаь, дог дика долаш. Из дар сийлахь-йоккхача Ленински юбилея диццургдоаца шу, бархIалагIа пятилетка чакхйоала шу, наха шоаш кхо ца беш къахьийга, хIама кхелла, керда коталонаши толамаши даьха шу.

Массанахьа советски лаьтта — Балтикера денз Тайжача океанага кхаччалца, къилбаседа фордашкара денз Кавказа лоамашка кхаччалца — дика лер йитай дIадодача шеро. Болх бе йолаеннай бIаьш йола предприятеш, ехкай керда магистралеш, хьахиннай керда городаш. ТIеххоачашъяьй промышленни продукци арахецара задаънеш. Вай мехка историе ерригача хана эггара хьалха иштта дукха ялати боамбии баьккхаб. IалаьмаIте доккхий толамаш даьхад советски Iилман техникан. Бетта тIехен тIа эггара хьалха никъ биллар советски «Луноход-1».

Геттара дикача карагIдаьннараша доккхал деш оалийт: 1970 шеро ма йоаггIара чакхйоаккх бархIалагIа пятилетка. ХIама кхоллаш халкъо баь болх керда исторически коталонца чакхбаьлар; керттерча социально - экономически хьоккамий хьакъехьа пхе шера план толамца кхоачашъяьй.

Экономика дегIайоалаеш керда коталонаш яьхай. Мехка оборона низ кхы а чIоагIбеннаб. Тоаденнад халкъа вахара хьал, лакхъеннай культура. ДIахо а дегIаенай социалистически демократи. чIоагIъеннай Советски общества морально - политически цхьоагIо, СССР халкъий вошал, уж ленински Коммунистически партена гонахьа кхотабалар. Вай Даьхено кхы цхьаькха а боккха гIа баьккхаб коммунизмагахьа.

ШIаккха ца хиннача тайпара чIоагIъеннай Советски Союза дунен халкъашта юкъера позинеш, дерригача дунен тIа лакхьеннай цун авторитет. Машаран социализманеи тIехьарча къовсама ленински принципашта тешаме йолча советски арахьарча политика Iалашдир вай мехка хIама кхоллара маьршача къахьегама эша дика хьалаш. Из тIаерзаяь я социализма дунен система чIоагIъяран, дегIайоаваяран, деррига антиимпериалистически низаш вIашагIтохара халкъий кортамукъален, шоай лоIаме хилара кхерамзлен гIулакх дерригача дунен машарен прогресси гIулакх лорадара.

Вай деррига толамаш хьахиннад советски наха дог гIоздаьнна къахьегарах, турпалча болхлой класса колхозни ахархой, халкъа интеллигенце. вай дукха къамаш дахача Даьхен ерригача республикай къахьегамхой лоIамеи гIулакхийи цхьоагIо хиларах, Советски Союза Коммунистически парте нийса политика лелаярах хьахинна итог я из.

Керда шу тIаденача дог гIоздаьккхача торжественни а минуташка шуга, заводийи фабрикайи, шахтайи гIишлонийи, колхозийи совхозийи къахьегамхошка, Iилман культураи деятелашка, кхайк тхо.

Шуга, чIоаггIа къахьегарца нанас санна хьатIакхувча тIехьен йоакхо ярца доккха сий а лоархIилге а яьккхача советски кхалнахага.

Шуга, сийлахь-йоккхий революционни традицеш, даьша леладаь къахьегама денале гIулакхаш ма доаггIара дIахо хьош долча кагийча нахагеи мехкарашкеи.

Шуга, советски наьха маьрша къахьегам, социализмана карагIдаьннараш лорадеш долча Советски ТIема Низий бIухошка, кхайк тхо.

Сий хилда шун, деза новкъостий, дег чура баркал шоана оаш шоаш кхо ца деш къахьегарах, парте гIулакха, коммунизма гIулакха шо тешаме хиларах!

КарагIдаьнначох де а доагIаш доккхал деш, оптимизмах диза долаш накъадолх 1971 шера вай Даьхен халкъаш. Хьалхашка я коммунизм хьалъяра керда рубежаш. ИйслагIа пятилетка дIайолаеш ба Советий мохк, Советски Союза Коммунистически парте XXIV-ча съезда накъабода. Вай чIоаггIа тешаш да советски наха дукхаезача парте съезд дерригача халкъа социалистически яхь кхы а лакхъярца белгалйоаккхаргхиларах, шоай дулхах - цIех дола гIулакх санна, цун решенеш тIаэцаргхиларах, уж толамца кхоачашъяра беррига низ, ховр, опыт тIайохийтаргхиларах. Ленински васкеташта тешаме хиларах. Коммунистически парте хьалхле лелаеш хиларах боал вай керда коталонаш йоахаргхиларах бола тешам.

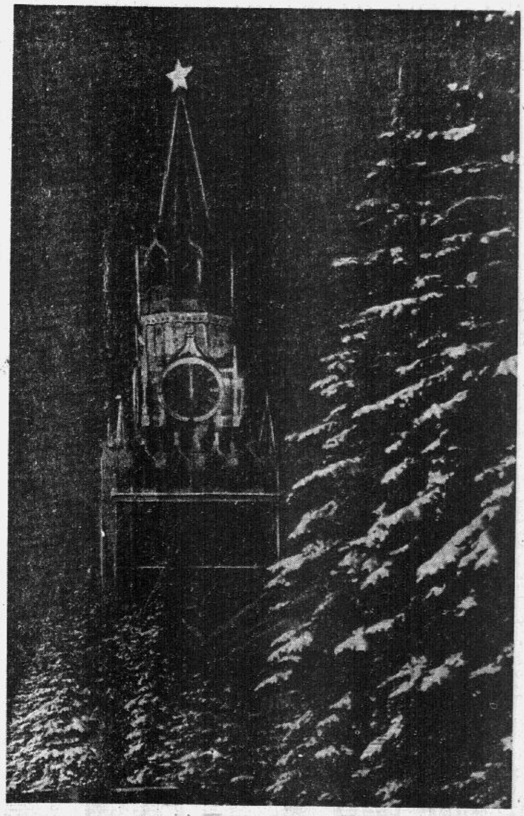
Вай укх минута социализма вежарашха долча мехкий халкъашка кхайк доттагIлен моаршал хоатташ. Вай дIайха моаршал да капиталистически мехкий коммунистически болхлойи партешка, болхлой классага, къахьегача ахархошка, прогрессивни интеллигенцега. Вай эггара дикагIа бола ловца боакхх колониальни боаржолаш Iохкайсача халкъашта империализмана духьал, кортамукъала, къамаш шоай лоIаме хилара, социализмана тIехьа къовсам лоаттабеча берригешта.

Деза новкъостий! ХIанз Кремлевски куранташа дIакхайкадергда керда шу долайелар. Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето хьатIатоагIача кердача шераца даькъала дувц шо. шо чIоаггIа могаш-маьрша хилар, оаш вай социалистически Даьхенна долча берката къахьегача доккхий толамаш дахар ловш ловца а боакхх. Кердача шера дега гIози ии хилда хIара советски дезала, хIара советски сага!

Машареи демократеи гIулакхо, социализман коммунизман гIулакхо керда коталонаш йоаха шу хилда кердача шерах!

Вай кердача шера текъам бу сийлахь-доккхача советски халкъа сийна, коммунистий ленински партеи вай дукхаезача социалистически Даьхени сийна!

Керда шу даькъала, ираз долаш хилда шун, деза новкъостий!

МОСКВА. ЦIе майда. Кремлевски куранташ ах бийса яьнна дек.

В. Соболева сурт.

ТАСС фотохроника.

М.-С. ПЛИЕВ.

КЕРДА ШУ

Йоккха тIехьле шийгар яьнна,
«Марша Iалда!» вайга аьнна,
Къаста ца ловш къаьста дода
Вай Ильича «100 шу» диза шу.
Цо хоздаьд вай Даьхен
коз-карт,
Даьннад цунгар доккха
беркат.
Из диццургдац замай
йIоахал,
Цо Бетта тIар Лаьтта
ховмаш ду.
ХIара денна дог гIоздаха,

Вахар хоздеш толам баха,
ТIемий цIераш лаьттар йоае
ДоагIаш хилда керда доагIа
шу!
Цо мерзболба халкъий
безам,
Цо чIоагIболба вIаши тешам!
Хьа кхоаненах бIу а бенна,
Даьхе, аза-м кура борал ду.

Хьо я ловмче сийрда яьккхар,
Харцо, зулам гаьна даьккхар,
Дерриг къамаш вIашкаэза
Ях хьо, Даьхе, кхоане
хьона гу.

Вай моастагIий дорхал теош,
Къона тIехье маьрша кхеош,
ГIоза хилда, даькъал хилда,
Даьхе, хьона, керда
доагIа шу!

КПСС XXIV СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

ГIИШЛОШЪЕРИЙ ТОЛАМ

Нохч - ГIалгIай гIишлошъяра управлене гIишлошъяра индустре гIишлошъеча организацейи предприятейи коллективаша, КПСС XXIV-ча съезда яха йоаггIача тайпара накъалхар духьа яхь а лелаеш, 25 декабре толаме кхоачашъяьй генеральни подрядагIа гIишлой - монтажни балхаш дарей, продукци арахецарен, цунна реализаци ярей паччахьалкхен шера план.

Массе оагIорахьара гIулакхаш чакхдоах чуIеча цIенойи культурно - бытовойи объекташ хьалъяь яхара заданеш кхоачашъяра.

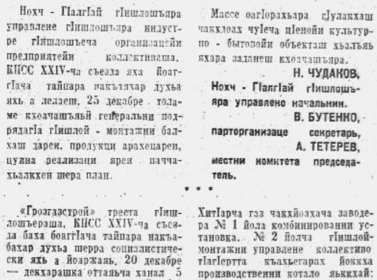
Н. ЧУДАКОВ,
Нохч - ГIалгIай гIишлошъяра управлене начальник.
В. БУТЕНКО,
парторганизаце секретарь,
А. ТЕТЕРЕВ,
местни комитета председатель.

* * *

«Грозгазстрой» треста гIишлошъераша, КПСС XXIV-ча съезда баха боаггIача тайпара накъабахар духьа шерра социалистически яхь а йоаржаяь, 20 декабре — декхарашка оттаьча ханал 5 ди хьалха — кхоачашъяьй юбилейни шера подрядни балхий паччахьалкхен план.

Хьалха йола № 1 йола гIишлошъяра управлене коллектив. Укх денношка цо хьалъяь а яьккха дIаяла кийчъяьй Махьмад-ХитIарча газ чакхйоахача заводера № 1 йола комбинировании установка. № 2 йолча гIишлой-монтажни управлене коллективо тIагIертта къахьегарах йоккха производственни котало яьккхай: Карабулакерча екъача реагентий заводо 20 декабре эггара хьалхара продукци еннай — бурув тохача IалаьмаIте чIоагIа эшаш йола углещелочни материал.

В. НУЖНЫЙ,
треста управляющи.

Грозненски слюдяной фабрика коллективо хIанзчул кхо бутт хьалха кхоачашъяьй пхе шера план. Укх шера чотах дукха продукци арахийцай цар.

Уж толамаш доахача дика къахьег щипальщица Джамхоева Тамарас, цо производственни норма кхоачашъю 120 процент.

СУРТА ТIА: Джамхоева Т., мастер - контролер Кирия Н.
С. ХАКИЕВА сурт.

БIубенна гIа боахаш

Ханал биь бутт хьалха кхоачашйир тха ферма къахьегамхоша хьайбашкара продукци яккхареи из паччахьалкхенга йохкареи пятилетка планаш. ХIаьта ферма хьалхалаттача хьайбаш леладераша 1971 шера чотах болх бу дукха ха я.

Укх тIеххьарча хана доахангара йоаккха шура лакхъярал совгIа, цунга дIалодар а дукха лохденнад. Геттара дика латт къона доахан кхедара гIулакх а. Иштта, пятилетке хIара бIаь Iаттана тIехьара 90 Iаса кхеде дош деннадар ферма хьайбаш леладераша. ХIаьта хIара бIаь Iаттана тIехьара кхедаьд 97 Iаса.

Уж толамаш доахача доккха дакъа лаьцад доаркаша: Исраилова Каметас, Хакимова Табаркас, скотника Ахъядов Сайд-Iаьлас, кхычар.

ХIанз КПСС XXIV съезда накъаболхаш шерра социалистически яхь а йоаржаяь, кердача пятилетка хьалхарча квартала план, КПСС XXIV съезд хьаеллалехьа ши кIира хьалха кхоачашъе дош а денна къахьегаш ба ферма хьайбаш леладераш.

З. СОЛТАХАНОВ,
Шаьла района «Южный» совхоза шурий-товарни ферма заведующи.

* * *

БIубенна гIа боахаш кердача шера накъаера Вознесенски газ чакхйоахачеи участкай коллекти. Продукцена реализаци яра шера план 27 декабре кхоачашъяьй цо. Къахьегама овсарле 11 бетта 10 проценти, хIаьта соахк укх ханаца нийсдича 19 проценти лакхъеннай. Кхыча коллективашта юкъе а къаьстта дика къахьегаш хьайоагIа компрессорни газ чакхйоахачеи участкай коллективаш.

М. БЫСТРОВ,
Вознесенски газ чакхйоахача завода планови отдела начальник.

СССР ЦСУ хоам

I.

МЕХКА МЕХКДАЬТТАХОША ханал хьалха кхоачашъяьй мехкдаьтта даккхара шера план. 1969 шераца нийсдича 24 миллион тонн дукхагIа доах мехкдаьтта.

II.

ГАЗОВИ ПРОМЫШЛЕННОСТА болхлоша ханал хьалха кхоачашъяьй газ яккхара шера план. 1969 шераца нийсдича 17 миллиард кубометр дукхагIа йоах газ.

III.

МЕХКДАЬТТА ЧАКХДОАХАЧЕИ МЕХКДАЬТТА ХИМИЧЕСКИИ ПРОМЫШЛЕННОСТА предприятей коллективаша ханал хьалха кхоачашъяьй мехкдаьтта чакхдахареи лоархIамегIа йола мехкдаьтта продукташ, каучук, полиэтилен, покрышкаш хьаяреи шера план.

1970 шера соахкарчул 9 процент дукхагIа чакхдоахаргда мехкдаьтта, хьаергья каучук, полиэтилен — 10 процент, покрышкаш — 6 процент дукхагIа хьаергья.

IV.

ХИМИЧЕСКИ ПРОМЫШЛЕННОСТА предприятей коллективаша ханал хьалха кхоачашъяьй пластически массаши синтетически кIувнаши, дIайийна хIамаш лораю химически средстваш хьаяра шера план.

V.

МЕХКАРЧА КIОРА ПРОМЫШЛЕННОСТА болхлоша ханал хьалха кхоачашъяьй кIор баккхара плани кхы тIа а енна заданий.

1969 шеращца нийсбича 15 миллион дукхагIа боах кIор.

VI.

ЯИГАЧА ПРОМЫШЛЕННОСТА предприятей коллективаша ханал хьалха кхоачашъяьй тIагIолла дувхаду пазата барзкъаши тийга яь хIамаши хьаяра шера план.

ТIагIолла дувхаду пазата барзкъаш соахкарчул 50 миллион дукхагIа хьадаьд, тийга яь хIамаш— миллиард совгIача сома маьха,

КПСС XXIV съезда сийна вахте латтача Грозненски химкомбината коллективо низ, хьинар ца кходеш къахьегама лакха толамаш доах. Республике эггара хьалхарчарца пятилетка кхоачашъяь а баьнна тIадоагIача шера чотах цо къахьега дукха ха я. Коллектива сий лакха лоаттадеш хьабоагIаш дукха болхлой ба комбинате. Царна юкъе а къаьстта белгала ва ремонтно - механически цеха слесарь Цуцаев Бахьауддин. Укх шера август бутт хьахулаш кхоачашъяь паьннав из шийн пхе шера задании. Комбинате эггара хьалхарчарца коммунистически къахьегама сийлен цIи еннарех ва Бахьауддин. Юбилейни шера «За доблестный труд» яха медаль еннай цунна.

СУРТА ТIА: Б. Цуцаев.
С. ХАКИЕВА сурт.

ХІАРА ШУ — КОММУНИЗМАГА

ПЯТИЛЕТКА шерашка вай мехка мехкдаьтта промышленность дегIайоалаеча шийгара доаггIаш дола дакъа лаьцад Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединено. Укх деношка 20 миллион тонн мехкдаьтта дІаденнад Даьхенна.

Геттара кІоарга мезозойски тІоанашкара доккхий мехкдаьтта хьасташ карадерзадаро йиш хилийтай мехкдаьтта наьха санна дукхагІа даха. Нагахьа санна 1965 шера скважинаша 9 млн. тонн ховча доагор деннадале, пятилетка чакхйоалача укх шера вай республике доакххаргда 20 млн. тонн совгIа, ; е 1965 шерарчул 2,2 эза дукхагIа мехкдаьтта. Деннеи биййсаннеи доакххача мехкдаьттага диллача «Грознефть» объединене пхелагIа моттиг лелаю Татари, Башкири, Куйбышевски область, Тюмень санна йолча йоккхийча мехкдаьтта районашкара дІаиййкхача.

КПСС XXIV-ча съезда баха боаггIача тайпара накъабахар духьа яхь а лелаеш, оеспублика мехкдаьттахоша 20 сентябре кхоачашъяьй пхе шера план. Планал совгIа 5 миллион тоннал дукхагIа мехкдаьтта кхоач Даьхенга — ишттал да грозненски мехкдаьттахоша дерригача халкъа юкъарча копилка чу дулла рузкъа.

Мехкдаьтта дукхагIа доахаш хилар бахьан долаш тоадаьд предприятейи бІарччача объединенеи балха технико-экономически хьокхамаш а.

Къахьегама овсарле лакхъяра план укх шера итт бетта 101,0 процент кхоачашъяьй; соахк цу ханна хинначунца нийсйича 14,3 процент дукхагIа лакхъеннай из. Товарни продукци яккхарга дІабода мах лохбар бахьан долаш 842 эзар сом кходаьд мехкдаьтта доахачар, планал совгIа баь балансови пайда 4 млн. сом хилар.

Уж толамаш даьхад дуккха эзараш болча болхлой, инженерий, гIулакхерча наьха ерригача коллективо тIагIертта къахьегар бахьан долаш.

Пхе шера план кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсаме хьалха латтача болхлой — производства новаторий башха - дика кадраш хьалкхийнай. Хьалха латтараште юкъе цIераш яха йоагIаш я бурув деттача мастерий Х. А. Хамурзиева, С. А. Хахоева, И. И. Шляхова, С. И. Михайлова, В. И. Казанцева, Т. Г. Грина бригадаш, мастерий

СЪЕЗДАГАРА СЪЕЗДАГА

СИЙЛЕН ДЕКХАР

А. Л. Ананьева, И. А. Павлова, Якимовича, А. В. Лунина, дуккхача кхычар мехкдаьтта доаха бригадаш.

Из долла хIама карагIдаьннад тха башха - дикача наха. Алхха тха предприятешка къахьегаш ва 4400 коммунистически къахьегама ударник, из еза цIи яккхар духьа къовсам лоаттабу 13 эзар гаргга ча саго.

Селлара дукха мехкдаьтта даккхара даьр фуд?

Эггара хьалха цхьайолча моттигашка геолого - тоххама балхаш дика чакх а даьха, мезозойски мехкдаьтта керда тIоанаш хьаделлар, масала, тIерча мела юкъера Октябрьски, Ястребини, БоргIанера, Малхбузен - Гудермесски а кIалхарча мела юкъера Ахлово, Хаян - Корта а.

Уж хьадийллад вай бурув деттараш тIехкIоарга скважинаш йоахача хана духьалъуатта белггалара халонаш эшае Iомабалар бахьан долаш. Белгал ца даьккхача далац вай скважинаш йоахаш бурув тохара хьалаша хьалхашка уттаду деррига дешаш вай промышленноста дизза кхоачашдулуш ца хилар. Цудухьа дуккха хIамаш циггача хьадагалувца а чакхдаха а дезаш хул. Масала, укх пхе шера производственникийи СевКавВНИИПИнефть» Iилмахойи хьинарагIа кхоачашъяьй укх тайпара цхьайола проблемаш: скважинай кIоагаш останеи обсадни колонна хургболча пенаи юкъера юкъ геттара кIезига хургйолаш дахар. Цу гIулакхо бурув тохарга дІабода мах чIоаггIа лохбу, скважинаш сихагIа яха йиш хулийт. ХIаьта из де вIаштIехьдаьннад бурув тохача хана ца хилча баргбоацача поабата маркхала обработка яра культура дикка лакхъялар бахьан долаш.

Ховш да, чоалханеча хьалашка скважинаш йоахача аьттув балара бурув сиха тохилга чIоагIа лоархIаме хилар. Грозненски инженераша — бурувдеттараша хьа а даь, балха практикана шерра юкъедихьад чIоагIача породех — кIира, тIоанех 2—3-зза сихагIа оста чудахийта йиш хилийта дола фрезерни осташ.

Бурувдеттарий дукха къахьега дийзад лоабата маркхал чубуаргбоаца гIулакх вIаштIехьдаккха гIерташ.. КхомегIа йола мероприятеш кийчйир хIара белгалъяла тарлуча горизонта, хIаьта мехка эггара хьалха бурув тоха доладаьд равновесегIа а , хIаьта ишт-та бух бодаш боаца лоабата маркхала гIайбилг болаш а.

ЧIоаггIа къахьийгад сварной турбаш юкъейоалаяра а, иштта кхы дІахо а.

Бурув тохара дешашта сел чIоагIа уйла тIа сенна йокийт аьнна хетадала тарлу дуккхачарна. Цхьабакъда, план кхоачашъярга хьежача-м чIоагIа хетаргьяц из, хIана аьлча цифраша хьахьокх гIулакх тоаденна ца хилар. Пхе шера массехк бІаьш эзараш метраш ца тохаш дисад бурув . Объединени бІарчча хьайцача цхьаккха хьокхам кхоачашбаьбац бурув тохара.

ХIанз бурув детта 40 станок я буровойна 20 — 30 километр гаьнарча диспетчерски пультаца ювзаенна. Пульте дийнахь а бус а дежурство дІахьош хул лакха квалификаци йолаш, бурув тохара деррига балхаш мишта лел хьежаш бола инженераш. Царна хьалхашка латт буровой чу бу болх хьагойташ йола тIахьожама бустама аппаратура. Цул совгIа, балха тIера ца воалаш шийна эшаш бола бизза хьехам эца йиш я бурув тохаш волчун. Уж да бурув деттача процессана лоаттабеча телетIахьожама доаха хьалхара гIанаш. Из кхы тIа а эргаяьккха тоаянзеи бурув тохара режима еррига параметраш пульте диспетчерага дІаяланзеи яргьяц. ТIаккха къахьегама овсарле лакхлургъя, осложненеш хулийтаргйоаца гIулакхаш хьалххагIе а чакхдаха йиш хургъя.

ДІадахача пхе шера Iалаьмата доккхий хувцамаш хиннад вай яраш санна йола дукха мехкдаьтта тела скважинаш караерзаярах а эксплуатаци ярах а.

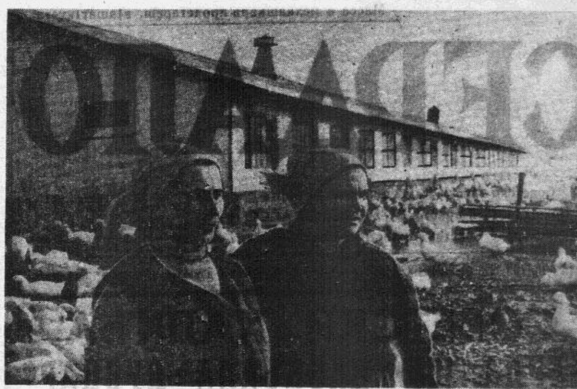
Масала, скважина йистацара турбашта арахьарча яьссача моттигера давлени лохъяр духьа кийч а яь шерра юкъейихьай газ дІакъоастаяь мехкдаьтта цу яьссача моттиге чу а ухийташ хьалйизара методика.

Мехкдаьтта доалла моттигаш сихагIа караерзаяр, мехкдаьттеи гази чулоаттаду металлах яь емкосташ кIезигъяр, гIишлой-монтажни балхий боарамаш лохдар, хIаьта иштта царга дІабода мах лохбар духьа шерра юкъейоалаяьй мехкдаьтта лакха температуреи дІаухийташ йола продукци геттара дукхеи йолаш мехкдаьттеи гази цхьана гулдареи цхьан турба чу гIолла дІадахийтареи система; балха овсарле лакха йолаши низ болаши йола концевой сепаратни установкаш; мехкдаьтта лохаш яьха скважинаш караерзаеча пайда эцаш йола паргIата, яйга, дІа-юха лела сепарационни установкаш, чIоагIача балха давленана лаьрхIа зIамига габирит йола фонтанни арматура, дуккха кхыяраш.

КарагIдаьннараш кIезига дац, цхьабакъда, дукха да хIанзчул тIехьагIа де дезараш, хIана аьлча балха хьалаш хувцалу, Iалаьмате доккхийи бехктоххамеи декхараш латт хьалхашка. Мехкдаьтта дахара темпаш тIа-тIа лакхъе еза. хIаьта из кхоачашдара мехкдаьтта кхы кIоаргагIа доалла керда моттигаш хьаелла а довкъаш долча халача хьалашка бурув детта а деза. Эксплуатационникаша дукха а дикагIа пайда эца беза скважинех, еррига торонаш оарцагIъяха еза, мехкдаьтта ца дойтар духьа къовсам лоаттабе беза.

Доккхий да декхараш, цхьабакъда, объединене болхлой, инженерий - мехкдаьттахой яр санна йолча коллективага кхоачашдулургдолаш да.

В. НАЗАРОВ,
«Грознефть» объединене начальник.

Хьаяьй юбилейни шера

1970 шера 60 эзар коа тIара оалхазар леладу керда комплекс хьалъяьй Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе. Из комплекс нхаь корпусах латт, мел эшача хIаманца Iалашъяь я уж помещенеш.

Оалхазараш леладераша Еремина Еленаси Цыздоева Либиханеи дувц: тхо хьалха сомий бешамашка болх беш дар, хIанз оаха лаьрхIад е халагIбола болх бе, дукха ха яц тхо укхаза дола. Цхьабакъда нердача шера оаха тIаийца декхараш , тIехкхоачашдергхиларах оаш дош лу.

СУРТА ТІА: Цыздоева Либихани Еремина Еленаи.

С. ХАКИЕВА сурт.

СЪЕЗДАГАРА СЪЕЗДАГА

НИЙСАЧА НОВКЪА

1966 — 1970 шерашка тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара чIоагIа къахьийгад Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза къахьегамхоша.

Масала, дерригача хьокхамашта кхоачашъяьй юртбоахама продукташ яхареи паччахьалкхенга йоххареи пхе шера план.

Укх пятилеттал хьалхагIа дІадахача пхе шера йоаккхаш хинначул дукхагIа йоаккх юртбоахама продукци шера юкъера лаьрхIача. Нагахьа санна 1961 — 1966 шерашка шера юкъера лаьрхIача оаха 2550 тонн ялат доаккхаш хиннадале, 1966—1970 шерашка оаха даьккхар 3314 тонн хилар, шура а иштта 721 тоннана меттел 940 тонн, дулх 385 тоннана меттел 940 тонн, фуаш 279 эзарнена меттел 541 эзар.

Колхоза правленеи партийни комитетои чIоаггIа уйла тIайохийт пайданагIча тайпара боахам лелабара, екъаш йоаца фондаш дегIайоалаяра, юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара, доакъарий база чIоагIъяра, къахьегама толашагIа йола методаш юкъеккхахьара, племенной болх вIаштIехьбакхара.

Боахама рентабельность пхе шера юкъера лаьрхIача 44 процент хиннай, ахчанца хьатIабена пайда — 2203 эзар сом, Екъаш йоаца фондаш 28 процент йоккхагIа хиннай. Пайда дикагIа эц хий дехкача лаьттаех. Шера юкъера лаьрхIача укх пхе шера хий дехкача лаьттай хIара гектара тIара даьккха кIа 30 центнер хилар, фуалъяьха хьажкIаш — 35 центнер, люцерна йол — 120 центнер, къаьстта белгалдаккха доагIа 1970 шера люцерна пхезза хьекха хилар. Хьайбаш витаминни доакъаращца Iалашдара люцерна хьоар кийчдаьд оаха.

Колхозо чакхдоахача цу дерригача балхаша йиш хилийтай колхозхой материальни духовнии хьал тоаде, 70 процент совгIа болча колхозхой радиоприемникаш, радиолаш, телевизораш я. Колхозхой алапи лакхденнад 1966 шера дийнахь цхьан сага лоархIаш хиннача 2 сомагареи 80 кепигигареи 1970 шера кхаь сомагеи 97 кепигигеи кхоачаш. Колхозхой реальни алапи лакхлу паччахьалкхеи общественни фондий чотах лакхденна ца Iеш, колхозни фондий чотах а. Ший дІабахача маьхах дохк колхозхошка ялат, шура, дулх. Белгалдаккха доагIа, колхоза чотах шурийцеи дулхацеи колхозхой хIанз а бизза Iалашбе колхоза низ кхоачаш ца хилар, цхьабакъда ца тоъар шоай доалахьа лелабеча боахама чотах вIаштIехьдоаккх колхозхоша, хIана аьлча болх беш даьккхача хIара сома лоархIаш тоъал ялат тел правлене (1,5 килограмм), доахан доажаде даьгIенаш тел, доакъараш кийчде торо хулийт. Цу гIулакхо йиш хулийт хIаране хьашташ колхозни боахама хьаштаща цхьана тарде. ХIаьта тха колхозхоша шоайчарел лакхагIа лоархI общественни хьашташ. Из-м кхегадеш. а да, хIана аьлча дохода доккхагIдола дакъа общественни производствагара кхоач колхозхошка, цудухьа хIанз дукха ба колхозе болх дика бераш. Социалистически яхье хьалхара моттигаш коммунисташка я. Хьаэцаргза вай, масала, коммунист Хасалиев Iабдурахьман Халиковыч. Ший гIулакха башха-дика говзанч ва из, колхоза механизаторашта юкъе меттел, района механизаторашта юкъе а социалистически яхьа хьалха латIар из ва. КIаьда оахам лаьрхIача плав 5000 гектар йолча метте, цо МТЗ-5 яхача тракторaца пхе шера 6065 гектара обработка яьй, 850 сом ахча а 1980 килограмм доагор - машиндаьтташ а кходаьд.

Ше воккха говзанч. хилар хьахьеккхад колхоза гидротехника Сухэвой Виктор Ивановича а. Цо кулгал а деш сезонагIа 2—3-зза хий дулл юртбоахама культурашта, Тийрка йистера 500 гектар тIаьда лаьтташ карадерзадаьд, эрзи йоархIаши тIадаьнна даьдача лаьтташка дІаювргья юртбоахама культураш, доаханна доакъарий, ялата, кхыча юртбоахама культурай цхьа эзар тонн кхаьча Iергьяц колхозага. Хи йистера лаьтташ — из кхы тIа а дуккха продукци яха йиш йолаш бола дошо бух ба. Шоай гIулакха говзанчаш ба кхы а: колхоза керттера инженер нов. Чачаев Мохьмад, ферма заведующи нов. Хунарнков Язис, жа Iуй — вежарий Саламов Автархеи Алархеи, дуккха а кхыбараш.

Хьалха латтараш алхха цхьа коммунисташ мара бац аьлча, нийса хургдацар. Парторганизаце коммуниста шоашта тIеххьа буг парте боаца колхозхой. Масала, парте йоацача доярка нов. Килоева Любас планагIа 173 эзар килограмм яккха езаш хина шура 193 эзар килограмм а яьккха, пятилетка 112 процент кхоачашъяьй, Юбилейни 1970 шера хIара кхоабача Iаттагара яьккха шура 3000 килограмм совгIа хилар.

Нов. Мадаева кулгалдеча жа Iуй бригада 115 процент кхоачашъяьй пятилетка тха даккхара, 1970 шера хIара устагIанна тIера 5,1 килограмм тха даьккхад.

Массане а дакъа лоац колхозе коммунистически къахьегама тIехьарча боламе.

КарагIдаьнначох кхоачамбаь Iац колхоза къахьегамхой. КПСС XXIV-ча съезда сийна, кердача пятилетка хьалхарча шера доккхагIа дола социалистически декхараш тIаийдеш ба колхозхой.

Тешшаме ала йиш йолаш да, тха колхозхоша нйслагIча пятилетке кхы а чIоагIагIа хьинар айдаь къахьегаргда, тIаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдергда, аьнна.

Л. МОСИН,
Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза парткома секретарь.

Кердача шера хургдар

НАЬХА ХЬАШТАШ КХОАЧАШДЕШ

УКХ ДЕНОШКА тха корреспондента къамаьл хилар Нохч - ГIалгIай респотребсоюза правлене председателца нов. Мамаевца. Кердача 1971-ча шера республика кооператорашта хьалхашка латтача декхарех, бахача наьха хьашташ дикагIа кхоачашдара де лаьрхIачох дийцар нов. Мамаева.

Парте решенеш кхоачаш а еш,— аьлар цо, дІаяхача пятилеткагIа цхьадола толамаш даьхад республика кооператораша. Розничи товарооборота план 7-ча декабре кхоачаш а яь, планал совгIа массехк миллион сома маьха товараш дехкад.

Шерагара шерага тоалу республике бахача наьха вахар, цунга хьежжа дикхагIа эш царна тайптайпара товараш а.

Дика кийчо еш ба республика кооператораш кердача 1971 шера наьха хьашташ кхы а дикагIа кхоачашдара. Республика потребительски кооперацe кердача шера розничи товарооборот, общественни кхачан предприятеи яр а лаьрхIача, 148 миллион сома маьха лаьрхIай. Цул совгIа кхы а 13 миллион сома маьха товараш дохкалда аьнна задани а еннай. Вешта, аьлча, 1970 шерарчул 9,4 миллион сома маьха товараш дукхагIа дохкаргда. 1971 шера кердача шера дІахо а тоаберга махбеча учрежденей болх Iилмани дикагIа йолча опытеи ларда тIа. Цу даькъе лоархIамерча гIулакхех цаI—мах бу учрежденеш самообслуживане хьисапе яхар да 1971 шера кхы а 94 тикага самообслуживане методагIа болх байта лаьрхIад.

Кердача шера республика кооператораш кооператорски система материальни база чIоагIъеши, шеръеши. торгови процессаш тоаеш шоай балха культура лакхъеш ба.

Кердача шера кхы а 4 тика хьалъергья. Къонача городашка Назранеи Аргунеи хьалъергья цхьацца универмаг. Ведача тозмаг, иштта кхыяраш. Общественни кхачин предприятеш ергья ресторан — Наурская яхача станице, 100 тонн продукташ чухуеша холодильник — Шелковская яхача станице, оптови база — Шаьла.

Хьалхарча шерашкарчул дуккха дикагIа вIаштIехьбоаккхаргба юрта бахача нахагара юртбоахама продукташ хьаийяра болх. Цу даькъе лоархIамерча гIулакхех керттера дар да юрташка приемни пункташ яхкар. Кердача шера цу тайпара пункташ йоахкаргья Наьсарен районерча Яндаре, Сунженски районерча Самашки, Троицкая яхача юрташка, Урус-Мартане, Курчалой, Гребенская яхача станицашка. Уж объекташ кердача шера хьакъергьяраш я. Уж йоацаш дукха я хьалъе йолаяь объекташ а.

Республика кооператораша шоай низ, хьинар кходергдац шоай болх юрта бахача наха аьттув болча тайпара вIаштIехьбаккхара.

Тха интервью

ЭКОНОМИКА АЙЯРА

Юбилейни шера карагIдаьнначохи кердача пятилетка хьалхарча шера де лерхIачохи дувцилга дийхар тха корреспондента. Шелковской района «Коминтерн» колхоза председателга В. Г. ТАБАЦКОВАЙГА.

— ДІаяхача пятилетка заданеш диъ шера кхоачашъяьй тха къахьегамхоша. Шоай балха темпаш кхы а лакхъяьй В. И. Ленин ваь бІаь шу дизара сийна тIаийца лакха декхараш кхоачашдара тIагIертта къахьегаш хьабаьхкар уж 1970 шера. КарагIдаьннар тхо гIаддугаш да. Са безам ба дІахо йодача хана боахама экономика лакхъяра де лаьрхIачох лаьца дукхагIа дувца.

Кердача пятилетке 36100 тонн ялат, 6400 тонн комсаш яха лерхI тха боахама кхаш леладераша, хIаьта фермай болхлоша . 3430 тонн дулх, 1086 тонн тха.7500 тонн шура йоаккхаргья. Уж доккхий декхараш кхоачашде низкъала хургда. Бакъда торонаш-м я. ХIара шера дукхагIа хул тха боахаме хий дехка лаьтташ. Цу тайпара кхы а 500 гектар лаьтта кийчдергда оаха.

Тоалуш йоагIа даьгIенаш. Пхе шера плана юкъейоагIа 1500 гектар лаьтта кийчъергйола культурни даьгIенаш.

Укх пятилетке къахьегама овсарле 20 процент лакхъергья, боахама рентабельность 70 процентага дІаккхоачийтаргья.

КПСС ЦК июльски Пленума решенеш кхоачашъяра партийни организаце, колхоза правлене шоай низ дІаккхоачар дергда белгалдаьча тайпара экономика чIоагIъяра нах оарцагIбоахаш. ХIаьта халонех ца къахкаш, шоашта хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашде могаргдола нах тха боахаме болаш ба.

БЕРКАТЕ ШУ

Грозненски электромеханически заводерча сборщиккий бригада бригадира ВАГАПОВ Хабибулас аьлар:

Электроподстанцеш вIашагIъехкача болх беш я тха бригада. Ленински ГОЭЛРО 50 шу дузача денна дика къахьегама совгIат а кийчдеш, тха бригадас планал совгIа дукха электроподстанцеш кийчйир.

Укх шерралца со керте латта бригада заводерча кхыча бригадашта юкъе дикагIа лоархIаш яцар. Юбилейни шера бизза пайда эца беза торонех, аьнна чIоагIдир бригада членаша. ЛаьрхIар кхоачашдеш оамал я тха. Завода бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг а яьккха из дІаца хецаш чакхдаьккхар оаха дІадаха пятилетка тIеххьара шу. Шера план 14 декабре кхоачашйир тха коллективо.

Укх шера тха бригадана кхы а лоархIамегIен бехктоккхамегIен декхараш хьалхашка латт. КПСС XXIV съезда сийна оаха лаьрхIад хьалхарча квартала план 25-ча марта кхоачашъе.

Са сай вахаре а чIоагIа сона белгалдоалаш, дицлургдоацаш хувцамаш хилар дІадахача юбилейни шера. Коммунист хиларга хьежжа завода коллективана юкъе агитатора болх бе хьожавир со, профсоюза цехови комитета членаллеи электромеханически цеха партийни бюро членаллеи хержар. Боккха тешам ба завода болхлой сох беннар.

Сийлен грамоташ, деза сов гIаташ тийннад сона, цхьабакъда къаьстта сона боча, аз доккхал деш да В. И. Ленина юбилей сагъеча хана сона енна Ленински Юбилейни медаль.

ХАНАЛ ХЬАЛХА БУВЛАРАШ

АЧХОЙ - МАРТАНА района «Лермонтовский» совхозе звеньевой Матаев Берса болх беш вола 11 шу да. Атта хьал дацар боахамга из совхозе веначa 1958 шера. Совхоз хIаьтта вIашагIъелла мара яцар, эшараш дукха дар: машинаш, тракторaш, специалисташ. Цу ханна ДТ-54 яха трактор елар Б. Матаевна. Кхаь шера болх баьчул тIехьагIа, 1961 шера совхоза дирекце механизированни звенона кулгалде тIадиллар Б. Матаевна.

Ха дІайодар, лакхлора хьажкIий хьувкъам, цунца уж кхеяра опыт а Iовра. ХьатIакхаьчар 1965 шу. Цу шера хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 54 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуийцар Берса кулгалдеча звено членаша. Цу шера Матаев Берсана цо массехк шерашка дика къахьегама толамаш а доахаш баьча балха мах а баь Ленина орден елар.

Дика къахьегама толамаш даьхад Берса кулгалдеча звенос укх шера а. 150 гектарах хIаране тIара 43 центнер хьажкIаш чуийцай цо.

С. ХАКИЕВА сурт.

КЕРДА шу массане боча, хьамсара цIей да. Цу денна накъавоагIача хIара болхлочо итогаш ю карарча шера даьхача къахьегама толамий. ХIаране дог гIоздоал нагахь юхейита къахьегама лар дика хилча. ДІадахача шера карагIдийнна дикадараш дукха да «Горскнефть» мехкдаьттеи гази йоаккхача управлене йоккхагIа лоархIача цхьоалагIча районни инженерно - диспетчерски служба коллектива. Цахаддаш мехкдаьтта луш итташ скважинаш я цига. Цу йоккхача коллектива болх кхетамца вIаштIехьбаьккхаб цунна керте латтача коммуниста Данилец Евгений Митрофановича. Цудухьа цхьа бутт дІабахийтац служба мехкдаьттахоша паччахьалкхен план тIеххоачаш ца еш. Тахан керда шу дІадолалуча денна дика къахьегама совгIат кийчдаьд из керте латтача коллективо. Пхе шера планал совгIа даьккха «Iаьржа дошув» цхьа миллиони 210 эзари гаргга тонн я, хIаьта заданел совгIа яьккхай 10,5 миллион гаргга кубически метр газ.

А. КЫЧИКОВА сурт.

ЧАКХДАЬННАД пятилетка тIеххьара шу. Къаьстта белгала дар из шу, хIана аьлча В. И. Ленин ваь бІаь шу дизара юбилейни шу дар из. Пхе шера план ханал дуккха хьалха кхоачаш а еш, Даьхенна шоай къахьегама совгIаташ кийчдеш белгалдаьккхар из республикерча къахьегамхоша а. Цу юкъе дизза дакъа лаьцар Наьсарен «Электроинструмент» яхача завода коллективо. Цига дог гIоздоаха толамаш доахаш дукха гIалгIай кхалнах ба. Уж ба фрезеровщикаш, сборщикаш, токараш, кхыбола специалисташ. Цар кулгаша хьаю электросверлильни машинаш вай мехка дІакхаьча ца Iош доазол арахьарча дуккхача моттигашка дІакхоач. ДикагIболча завода специалистий цIераш йоахаш хьалхарчарца цIи йоакхх механически цеха зубодолбежни станока тIа болх беча Мужахоева Лидай. Ший болх дика бовзаш бокъонца йола специалист я из. Цудухьа Лидай вIаштIехьдоал сменни заданеш 120 — 130 процент кхоачашъе.

А. САГОВА сурт.

ГIИШЛОШЪЕР — сийдолаш говзал я вай мехка. Цу цIера сий лакха лоаттадара ший хьинари низи кхо ца беш къахьегаш дукха гIишлошъераш ба вай республике. Цар хьалду наха чубаха цIенош, берий бешамаш, больницаш, школаш. ГIишлошъерий сий лакха а лоаттадеш ткъо шу совгIа ха я Юкаев Османа гIишлошъеча къахьега. Цу шерашка цо дакъа а лоацаш дукха лоархIаме гIишлош хьалъяьй. Из хьожавир балха тIа тIехьаюсача бригадана кулгалде. Дукха юкъ ялалехьа балха тIа хьалха латтача бригадашта юкъеяхар из. ХIанз Урус - Мартана районе гIишлош хьалъеш я нов. Юкаев керте латта бригада. Цу районе бахача наха чIоагIа лоархIаши вийдеши я из. Массехк бутт баьннаб бригада гIишлошъераша шера план кхоачашъяь, цун керттердар да бригадира ший болх дика бовзаши из кхетамца вIаштIехьбаккха ховши хилар. Дукха ха йоацаш Урус - Мартане цун комплексни бригадас дакъа а лоацаш хьалъяьй 25 балха моттиг йола керда универмаг.

С. ХАКИЕВА сурт.

ТІЕХКХОАЧАШЪЯЬЙ

Еррига ший торонаш оарцагIа а яьха хьинаре къахьийгача В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаша толамаща чакхдаьккхад дІадаха шу. Продукцена реализаци яра шера план ханал ах бутт хьалха кхоачашъяьй цар. ПланагIа лаьрхIачул совгIа реализаци яьй массехк миллион сома маьха продукцена. Арахецача продукцега дІабода мах лохбарах, мехкдаьтта продукташ кIезигагIа йоврг йолаш гIулакх дарах укх шера паччахьалкхенна планагIа лаьрхIачул совгIа баь пайда 938 эзар сом да. Хьинаре къахьегаш я В. Литвинов, Р. Бычкова керте латтача цехий коллективаш.

Л. ФОМЕНКО,
тха штате йоаца корр.

* * *

Грозненски производственно-товарни контора болхлоша 13-ча декабре деиз укх шера чотах арахийцай дукха мехкдаьтта сийрда продукци. ПланагIа лаьрхIачул совгIа реализаци яьй эзараш тоннаш сомий маьха продукцена. Социалистически яхье хьалхара моттиг лелаю С. А. Касьянов керте латтача шоллагIча цеха коллективо.

А. ШЕВЦОВ,
производственно - товарни контора плановни отдела начальник.

БОАККХАШ БОЛА КЕРДА ГIА!

СЪЕЗДАГАРА СЪЕЗДАГА

МАРША ДОАГIАЛДА ХЬО!

АССАЗА а иштта хьадоагIаш де: кердача шера чудолача хана юххьхьож вай ихо бIаьи кховзткъеи пхе дийнахь хьабенача наькъага. Дагаух эггара лоархIамегIа дола хIамаш, эггара доккхагIа дола гIулакхаш. Уйла йича — цецвоал ма дукха хIамаш де кхиййнад вай дIадахача шера. Вай паччахьалкхени дерригача прогрессивни адамийи летописа юкъедахад из юбилейни Ленински шу санна.

Вай писателаша яздаь хIара книжка Ленина идеяш чулоацаш да, хIана аьлча цун — вай баьччаи адамий ираз бахьан долаш къовсам лоаттабаьчуни биографи меттел, цун идеяш а я эггара дикагIа йола поэзи, вай дIахорча вахара маIан.

Дукха иттаз шераш дIадахад В. И. Ленина «Партийни организации партийни литературеи» яха ший гениальни статья чакхйоаллача укх тайпара дешаш аьлча дензг: «Из хургда паргIата литература, хIана аьлча цо гIулакх дергда хIаразъяьннача героинана а ца деш, сов барстарах саготдеши гIайгIаеши болча «керте латтача итт заарнена» а ца деш, мехка деганда, цун низ, цун кхоане лоархIалуча, миллионаш а итташ миллионаш а болча къахьегамхошта».

Цу уйланца дувзаденна хаттар отт. Нохч - ГIалгIай литература ший теркам чу лоацалий-теш шоай творчески уйлашца айбенначча, чIоагIбеннача, боарам боацаш шера ткъамаш хийцача, кхоаненга бода никъ эггара хьалха буллаши кхыбараш шоашта тIехьа бугаши болча дикача наьха тайптайпара социально - нравственни гIулакхаш.

Цу хаттара жоп далар духьа нохч - гIалгIай литература хьа миштa хиннад хьожаргда вай.

Вай халкъий литература кхел ираз долаш хиннай. Из хьахиннай бирсача шерашка, советски Iаьдала кхел къасташ лаьттача хана. Из Октябра хьаннара да, хIаьта цудухьа вай цунах доккхал а ду. Халкъ кортамукъадаларца дувзаденна да из хьахилар. ХIаьта хьахила допаденнача вай литература даим халкъаца йийзай ший кхел. Вайна иштта ираз долаш нийсъеннай из Нохч - ГIалгIай литературе эггара хьалха оалаш дола дош Революцах, Большевикех, Ленинах аьнна хиларца.

Iалаьмате халеи човлханеи некъ хьабенаб Нохч - ГIалгIай литература: эггара хьалхарча листовкагара дуккхача планий романага кхаччалца, эггара хьалхарча иллегара эпически поэмага кхаччалца.

Дукха ха йоаццаш цIакхаьчай со Российски Федераце писателий Союза пленуме а хинна. Доккхеи сакъердамеи къамаьл хилар керттерчох—советски поэзене юкъерча гражданственностах.

Сай халкъа поэзе кхел ухар сона дага. Йоккха, човлхане организм морг я вай поэзи. ХIаьта цу хана а хIанз а массаза цун дог хиннад сийлахь гражданственность. Вай республика поэташа шоай вахара маIан лоархI Даьхенна мутIахьа хиларах.

Российски Федераце писателий Союза а Московски писательски организаце а правленей цхьана хинна пленум ше хьаеллаш, Ленински преме лауреата С. Михалкова аьлар: «Гражданственность ма ярра хьахьокхилга — из да сакхетам а болаш социалистически Даьхенна, Коммунистически партена, ший халкъа гIулакх дар».

Ший моттиге, вешта, оалаш ма дарра, ший посте я нохч - гIалгIай поэзи. Цо дувц халкъа гIулакхаш, цунна дагалаттараш.

ДIадодача шерацара къастача хана итогаш ю вай дIадахача денной, вай вIашкатох воаш мел даьраш, кхоанарча денга а хьожаш уйла ю: хIанзчул тIехьагIа де деза фу дисад, малагIа проблемаш я къоастае езараш.

Болхлой класса тема керттера моттиг дIалоацаш хила еза республика писателий творчестве.

IАНЗАРЧА болх беча сага вахар човлхане да, цхьабакъда, дIахо кхы а човлханегIа, дIаьхегIа, дуккха оагIош йолаш хургда из. ХIаьта вай ханарча сага интелектуальник духовнии дунен из деррига беркат хьахьокха декхарийла да литература. Цудухьа из ше а дац керда ца дувла, сурт оттадар керда средстваш ца леха, керда художественни формаш хьа ца елла йиш йолаш. ХIана аьлча из айхха дувзаденна да халкъа вахарца, хIаьта адамий общество дегIаяргa хьежжа дегIаухаргда литература а цун формаш а.

Къахьегамах йола тема тоъал кIоарг а еш, белггалара толамаш даьхадепе а, Нохч - ГIалгIай литература тIа хIаьта а къаьгга хьахьокхаш дац къахьегача наьха психологена, сакхетама гIуллакхашта юкъе хинна дика хувцамаш.

ХIанз республике болх беш я хIара художественни литература даькъера керда хIамаш сихха теркалдеш болча критиквй талантливи отряд. Вай газетий оагIош тIа каст-каста араювл кхетамца язъяь критически материалаш. ХIаьта а белгалдаккха доагIа, из критика хIанз а тоъал чIоагIеи иреи ца хилар. Литература толам балга дуккхача хьале художественни литературана нийса критика ярах тийша да.

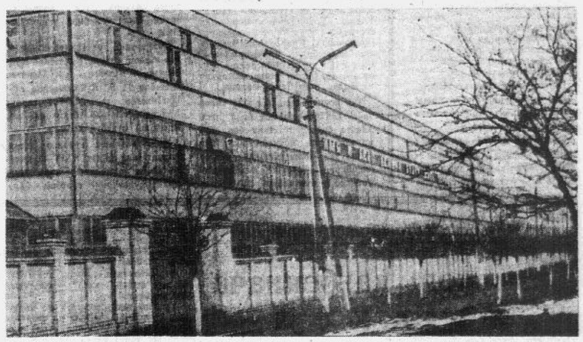
Iалаьмате йоккхача событена — парте XXIV-ча съезда накъаяха кийчо еш я вай республика. Из лоархIаме веха я писательски организаце вахаре а. Бе безаш бола болх боккхеи човлханеи ба. ТIаьтIа йоккхий художественни произведенеш язъяра болх беш шоаш боллашехьа а, писателаша дувц производства новаторех, юртарча къахьегамхоех, вай интеллигенцех вай халкъа советски Iаьдалгара, хьамсарча партегара даьннача беркатах. Книжкай томаш сел сома еце а, писателаш дIаболабеннаб цхьалхеи хоадам боллаши долчунгара — вай газетийи альманахийи оагIош тIа денна беча балхагара радио чуй телевиденеи гIолла выступленеш яргара, укх, белггала хозача, за малахьа вахарера шоай дакъа къаьгга хьа а хьаокхаш.

...ДIадоалача шеро юхь дIайолаьй Кердача летоисчисленена. Дицлургдоацача ханагахьа гIа баьккхаб цо. Цу Кердача шера бийсанна массане а уйлаш Москвагахьа, Кремлевски курантешкахьа я. Сахьатий тIаьскаш «12» цифрана тIакхоачаш латт. Бетта болалу сахьата гургал.

Марша доагIалда хьо, кховзткъе цхьайтталагIдар!

Р. АХМАТОВА,
Нохч - ГIалгIай АССР писателий Союза правлене председатель.

ЮБИЛЕЙНИ ШЕРА ХЬАЛДАЬД

Планированеи экономически стимулированеи кердача системагIа болх беш я Грозненски «Электроприбор» яхача завода коллектив. Цига хьахиннай производстве дегIайоалаяра йола йокха фонд. ХIанз цун чотах керда помещенеш хьал а еш, тоадеш латт болхлой хьалаш. Укх шера завода коа хьалъяьй сборочни цеха шозза вIаштIаръяь башха-дика сийрда помещени. Кердача цехе вIашагIъехк тайп - тайпара электрографически машинаш, шарикови ручкаш.

СУРТА ТIА: заводe. укх шера керда хьалъяь болх беш йола сборочни цех.

С. ХАКИЕВА сурт.

Тха интервью

Iилмахоша — производствана

Нохч-ГIалгIай мехкдаьтта Iилман-тохкама института Iилман балха волча директора заместителаца, технически Iилмай кандидатаца Е. М. БРЕШЕНКОЦА къамаьл хилар тха корреспондента керда шу тIакхоачаш.

ХАТТАР: Фуд шун Iилма болхлошта юбилейни шера карагIдаьннарех эггара лоархIамегIа дар.

ЖОП: Юбилейни шу тха института къаьстта беркате хилар. Боккъонца проектни мощностага дIа а кхсачаяь эксплуатаце дIаеннай оаха Кременчугски мехкдаьтта чакхдоахача завода шоллагIа комбинированни установка (белгалде доагIа из завод а тха тохкама балхий даннеех хьалъяь хилар).

Н. А. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода болхошца цхьана вIаштIехь а яьккха промышленни производстве юкъеяхьа кийчйир балха керда катализатор. Цо торо хулийт кхы хIама дIа ца дохийташ крекинга установке хьалха йоаккхаш хинначуд 60 процент дукхагIа продукци яккха.

Къилбаседа районашка чIоагIа шелал эттача доагорах ша а бий дIа-хьа яха йиш йоацаш латта езаш хулар дизельни мотораш бола транспорт. Цу деша кIоаргта уйла йир тха института болхлоша. Юххера а аьттув баьлар — юбилейни шера оаха даьча тохкамех кастта Ангарске болх бе йоалалуш я ерригача Союзе цаI мара йоаца шел ца лу дизельни доагор арахеца установка. Уж тийпа установкаш хьалъергья Ярославле, Омске, хьалъе йоалаьй Горьке.

Дика мах баьб Даьхено тха Iилмахоша хьийгача къих. Мехкдаьтта чакхдоахачей химически промышленноста Министерстван мехкдаьттан химически промышленноста болхлой Союза ЦК Сийлен грамотеи ахчан премин еннай института.

ХАТТАР: Кердача шера шоана хьалхашка латтача декхарий керттера лостам малагIа ба?

ЖОП: Хоадам боллаш аьлча, шин достамагIа дергда оаха Iилма тохкама балхаш: Цкъа - дале чIоагIъергья оаха комбинированни яра процессаш, вешта аьлча, хьалха 3—4 установка чакхйоахаш хинна технологически процессаш хIанз цхьан установке чакхйоахаргья.

ШоллагIа-дале дикал лакха йола доагор: арахецаргдола установкаш хьаккхолла лерхI оаха. Цул совгIа кердача шера тхоай балха методаши цун нийсса института структурен хувца лерхI. Лабораторе керда отделаш хьаелларгья оаха Iилман болх нийса дIа-хьа бекъара. Iилман балха лаьрхIа йола звеньяш вIашагIйохкаргья, тайп - тайпарча технологически процессай дешаш кхоачашдара.

Тха интервью

ДАГАРДАР КХОАЧАШДЕРГДА

СССР спорта мастера Сапралиев Мухьмада аьлар:

— ДIадаха шу дика аьттув болаш хилар са вахаре. 6-ча декабре городе Нальчике хиннача Къилбаседа Кавказа шоай лоIаме кIалтохаргех леташ хиннача яхьашка (езача весе) цхьоалагIа моттиг яьккхар аз. ЩIаьхха яьккхаяц коталонга йода урхе. Из санна йолча йоккхий а бехктокхаме а йолча яхьашта меттел, моттигера яхьашка кийчо еш а дукха хьалар даха дезаш хул. ХIана аьлча хаддаза, цхьаккха а тренировка юкъе ца юташ, хIара занятена беррига низ, хьаькъал дIалуш, треневий ерригa къайленаш йовзара тIакхуаш хилча мара баккха йиш яц цу тайпара спортивни толам.

Иштта къахьегарах кхы цхьаькха котало а ера сога. Белорусски ССР город Гомеле хиннача Ерригроссийски турнире Эстонера, Латвера, Украинера, Узбекистанера, Российски Федерацера 427 спортсмен гулвеннавар. Вай республикера со вахийтавар. Йоккха говзалаш йолаш спортсменаш бар цу яхьашка дакъа лоацаш хиннараш. Дале царна кIал ца вусаш кхоалагIа моттиг а яьккха СССР спорта мастера норма кхоачашъе вIаштIехьдаьлар са.

КарахIдьнначох аз лерхIачунга диллача толам лархIа йиш яц. Дукха да кердача шера кхоачашде дагалатташ. Треневий московски Центральни школе дешаш ва со шоллагIча курсе. Дешаро хулийтаргья айса дуккхача шерашка Iоаяь опыт а, хIаьта теоретически знанеш а къонача спортсменашта дIакла. Къонабараш ма бий вай спорта тIехьале. Эггара хьалха де дезар — Iан сесси толамца дIаялар. ТIаккха... тIакха юха а 1971-ча шера октябре хургйолча Россе Центральни Совета яхьашка кийчо ергья.

Тха интервью

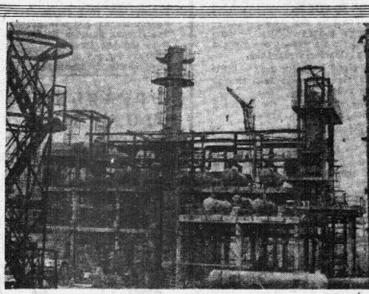
ГIИРСАШ ХЬАЛДЕШ

«Грозгазстрой» треста № 4 йолча гIишлон участка сантехниний бригада бригадира Гугов Iаьлас дувц:

Тха бригадас сантехмонтажни балхаш ца деш нагахь гIишло хьалъяь йиш теш вай республике аьнна хеталу хьабенача къахьегама наькъага юхахьежача. Ханнахьа гIишло эксплуатаце дIаелар дуккхагIча даькъе сантехникех тийша да, хIана аьлча монтажни балхаш чакх ца даьлча дIаяла йиш мичай моллагIа гIишло. Из кхеталеча тха бригадас ший бехкагIа ханнахьа эксплуатаце дIа ца луш цхьа гIишло йиташ. Тха бригадас хьинаре дакъа а лоацаш Катаяма цIерагIча поселке хьалдаьд хIарадар 48 квартира хула ши цIа, Грознерча Дагестански улицагIа хьалдаьд 64 квартира йола цIа, 48 квартира хула массехк цIа хьалдаьд Карабулакерча мехкдаьттахошта лаьрхIа, иштта гIишлош хьалъяьй МалгIабике, кхычахьа. Уж мел йола гIишлош дикеи тIехдикеи лоархIаш дIаийцай паччахьалкхен комиссе. Цул доккхагIа, дезагIа совгIат мишта хургда гIишлошъерашта, сона хетаргахьа хила йиш яц.

Са вахаре сона дагарбаргбоацаш къаьстта боккха кхаъ хилар дIадахача юбилейни шера. Ленински Юбилейни медали массехк Сийлен граматеи елар сона.

ХIанз Грознерча Пионерски улицагIа тха бригадас дакъа лоацаш хьалдеш да 129 квартира йола цIа. Парте аргIанара XXIV съезд хьаеллача денга из йистедаккха лерхI оаха. ЛерхIар диза кхоачашдеш оамал я тха.

Нохч - ГIалгIай АССР цу автономни республика столице — Грозне карбамидни депарафинизаце установка хьалъеш латт. Советски Союзе эггара йоккхагIчарех цаI я из установка, геттара лохача температуре мара ца гIораду дизельни доагор даккха лаьрхIа я. Мехкдаьтта чакхдоахача установка човлхане комплекс хьалъю ЖЕКСА (Францi), Эделсану (ФРГ) яхача фирмаша дакъа а доацаш.

СУРТА ТIА: ма ярра бIаргагу установка.

Р. ДИКА сурт.
ТАСС-а фотохроника.

1 ЯНВАРЕ—КУБИНСКИ РЕВОЛЮЦЕ КОТАЛО, КУБА МУКЪАЯЬННА ДИ

ШЕКАРА ЭРЗ ЧУЭЦАШ ЛАТТ.

ГАВАНА. (АПН корр.). Сафра дIайолаеннай Кубе, Керда чуийца шекара эрз чакхбаха йолаеннай хIанз республикера шекар доаккха ахаш заводаш. Соахкарчул дуккха а дукхагIа я хIанз кхашка эрз хьокха заводаш. ВIаши уллуллув болх беш я кубински «Хендерсонаши» Советски Союзе хьаяь комбайнаши. Цу агрегаташа цхьан ханна эрз хьокх, лордаш дIа а йоахаш цIенбу, къаьсттача платформашта тIабувтт, цул тIехьагIа шекар деча заводашка дIакхухь.

Укх гаргтарча депошка кIур урагIа гIоргба «мерза доштув» чакхдоахача массехк итташ заводий кхы а.

□

«АРИГУАНАБО» ТЕМПАШ СИХЪЕШ Я.

ГАВАНА. (АПН корр.). ХIанз шовзткъа шу дизад столицана гаьна йоаццаш уллача «Аригуанабо» яхача текстильни фабрика болх бу. Куба из къаьнара предприяти хIанз шозлагIа къоплуш я. ХIанз а кIезига яц цига къаьна шоай хана дика «лаьтта» машинаш. Цхьабакъда, хIанз керда, балха овсарле лакха йола, продукци дуккха а дукхагIа арахеца йиш хулийтаргйолаш йола оборудовани оттаеш латт. ДIадодача шера 15 миллион метр кIадаш хьаьхьад фабрика, кердача шера 40 миллион метрга кхоачаш дукхагIа дергда.

Предприяте вIашагIъехкача курсашка дешаш 200 йоI я. Советски Союзе дийшача опытни производственникий специалистий кулгалца тха-боамби алхарен хьувзарен говзал Iомаю цар. Кастта уж а боагIаргба цехашка. Къона ткачихаш «цIагIа санна» паргIата хилийтар духьа предприяте хьалъяь общежитеш, болх беш художественни самодеятельноста кружокаш, сайриймара общеобразовательни школа я.

□

АЛХХА КХАЛНАХА...

ГАВАНА. (АПН корр). Хьалха «маIача наьха» лоархIаш хинна дуккха профессеш Iомаяра кубински кхалсага никъ хьабиллаб революце. Из специальни образовани яккхара бокъо закона тIа чIоагIъяьй, халкъа Iаьдало материально тоаяьй. Массазарча дешара заведенеел совгIа, къаьстта кхалнаха лаьрхIа тайп-тайпарча школай курсийн шерра сеть хьаяьй республике.

ХIанз Гавана улицашка бIаргаго йиш я, масала, укх тайпара хоза кийчъяь объявленеш: «Клара Цеткина цIерагIйола школа я хьога хьежаш». Мехкараштa чIоагIа дукхаезаш я из дешара заведени. 250 дешархочо цун классашкеи мастерскешкеи Iомаду мебельщицаш, декоратораш, интерьераш кийчъю специалисташ а хинна дIаоттара царна новкъостал дергдолаш доля предметаш. Специальни дисциплинашта нийсса дешархоша укхаза Iомаду юкъерча школа курс кхоачашъеш доля общеобразовательни предметаш а.

Доазол дехьара

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

□

ШАЬРАЧА АРАРА IИЛМАН ГОРОДОК

УЛАН-БАТОР. (АПН соб. корр.). ХIанз шийтт 10 шу дизар белгалдоаккхаш я Халхин-Гол яхача хи йисте улла из юртбоахама Iилма тохкама станци. Ревсомола тIахьехамагIа 1960 шера укхаза ера энтузиастий группа — бархI Iилман болхлой итт болхлой. Сагa вахача, 1939 шера советскии монгольскии тIемахоша японски гIаьрахошца лира тIом баьча ара юкъе эггара хьалхара юрта Iоттайир цар. Байнача турпалий сийна цу хана из район тоабенна мохк а баь дIоттае лаьрхIар мехкарча кагирхоша.

ХIанз станце болх беш 120 саг ва, царех 26 — Iилмахой. Дийнахь а бус а хоз укхаза моторий тата — болх беш йоахка тракторашии комбайнаши я уж. Станце опытни кхашкара лакха хьувкьам чубенаб укх шера — 700 тонн кIа: планагIа лаьрхIа хинначул шозза дукхагIа. Дика хиннай 60 гектара тIа кхееш йола кхеж а.

Город Чойболсаце бахача наха хIара шера 10—20 тонн харбазий, 50—70 тонн баьццадаарий лоаттаю оаха, — йоах станце болх беча бригада кулгалхочо П. Норова. Ше даьккхача укх итт шера боккха опытни боахам а хинна дIаэттай тха станци. Цун болхлоша новкъостал ду мехка малхбоалехьарча кооперативашка хьалха латта агротехника юкъекхахьара.

□

КУРСАШКА ДЕША БАГIАРАШ — АХАРХОЙ

ПХЕНЬЯН. (АПН соб. корр.). Каст - каста бийса тIехьа яххалца лампаш йоагаш хул Къилбаседехьара Хванхе яхача провинцерча «Сонсан» яхача юртбоахама кооператива правлене цIеношка. Цхьабакъда, уж правлене заседанеш яц. Балха ди чакхдаьнначул тIехьагIа классаш хул укхаза. Ялаташ кхедераша шоай агротехнически знанеш лакхъю, боахама специалисташа агротехниках лаьца лекцеш еш, лаьтта леладарах лаьца практически занятеш ю, удобреней свойстваехи уж тессара методикахи дувц. Цу тайпара курсаш Iан замалахь болх беш хул республикерча дукхагIа йолча кооперативашка. Паччахьалкхено боахамашта тIа-тIа дукхагIа тел техника, химически удобренеш. ХIаьта цо дIадех лаьтта леладерий квалификаци лакхъелга.

В. ПАРАФЕЕВ.

□

В. И. ЛЕНИН ЦIЕРАГIА

БЕЛГРАД. (АПН корр.). 100 шу дизад Югославе къаьнагIа йолча юкъерча дешара заведене — город Валеворча (республика Сербия) гимназе.

Шоай «альма - матера» юбилей белгалъяккха Валево баьхкаб хьалха цига деша баьгIа дуккха бараш. Торжественни собране хоам бир, хьехархошеи дешархошеи цхьатарра раьза а хинна баьча сопамагIа цу дешара заведенех В. И. Ленина цIи тилла хиларах. Моттигерча скупщина председателa СФРЮ президента цIерагIа гимназена дIаеннай «Халкъа дика, гIулакх дарах» яха дошо орден. Цун зданена хьалхашка баьчча монумент оттаяьй.

□

КОНВЕЙЕРА ТIА — МЕБЕЛЬНИ ГАРНИТУРАШ

БУХАРЕСТ. (АПН соб. корр.). Георгеи яхача моттиге хьалъяь йоалаш латт республике эггара йоккхагIйола мебельни комбинат. Цо шера арахецаргья хIама дуача цIагIеи вужача цIагIеи лоаттаю 22 эзар гарнитура. Предприятера ерриге производственни процессаш йизза механизации автоматизации еш я. Хьу шортта йолча районе я комбинат. Цо а иштта новкъостал дергда продукци хьаярга дIабода мах лохбара.

Ф. АНГЕЛИ.

КЕРДАЧА ШЕРА ХУРГДАР

ДИКА САЛАIАРА

Тха корреспондента ше интервью луш облсовпрофа секретара Селицкий Петр Евгеньевича аьлар. КПСС XXIII съезда, СССР профсоюзий XIV съезда, ВЦСПС XI пленума решенеш кхоачаш еш, республика профсоюзни организацеша дикка лоархIам бола болх чакхбоах болхлой, инженерий, гIулакхерча наьха, колхозхой, цар дезалий унахцIено тоаяраи царна дарбаш дараи.

Кхоачам ба 1971 шера социальни страховане средствай чотах союзни моттигерчеи лоархIамерча санаторешка 5753 саган салоIача цIеношкеи пансионаташкеи 10 эзар гаргга нахаи дарбаш дерзилар аьлча а. Вай республика къахьегамхошта дарбаш дергда Кавказски минеральни хиний, Нальчика, Крыма, Подмосковье, Армене, Грузе, дуккхача кхыча курорташка. Цул совгIа цар шоай унахцIено тоаергьа мехка толашагIча Краснодарски края, Грузе, Крыме, кхыча салоIача цIеношкеи пансионаташкеи.

СалоIеи унахцIено тоаюи къахьегамхой дукхагIа хилийтар духьа «Грозэнерго», нефтемаслозавод, ГНПС, НГНПЗ, ТЭЦ, ПТК, Грозненски химкомбинат, ТЭЦ-2 кхыраш санна болча дуккхача предприятеша дакъа лаьцад профсоюзни здравницаш яхкара юкъе, хIаьта хIанз паччахьалкхен социальни страховане средствай чотах шоашта лургйолча путевкаел совгIа шоай предприятей 3000 гаргарча болхлочуни гIулакхерча сагеи унахцIено тоае йиш а я царга. Республика къахьегамхой мукъагIа я кхо санатори - профилактори, хIаьта царех цаI—120 моттиг йола боккъала а башха кийчъяь Грозненски химкомбината санатори - профилактори бийсаншкеи деношкеи хадданза болх беш а я. Дика дарбаш дара а салаIара а мел эша хьалаш да цу профилакторе. Укхаза шоай унахцIено тоаю Грозненски химкомбината, Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, Нефтемаслозавода, кхыча предприятей болхлошеи гIулакхерча нахеи.

КПСС XXIV съезда яха ма йоагIа накъаяха кийчлуш профсоюзни комитеташа, культурно-сердалон учрежденеша, шоай лоIамерча спортивни обществаша, туризманеи экскурсаштеи йолча совето планаш уттаяьй къахьегамхоштеи цар дезалий членаштеи эша тайп - тайпара гIулакхаш диззагIа кхоачашдара.

ЦIахо шерра ярждш латт туризми экскурсеши. Иштта, 1971 шера Нохч - ГIалгIайчене, Къилбаседа Кавказе, Закавказье гIолларча экскурсешка ваха воагIаргва 140 эзар гаргга саг, вешта аьлча, республике бахача нахах хIара ворхIлагIвар. НаькъагIа ахареи экскурсейи бюрос Даьхен городашка - турпалашка, столице Москве хинна йоагIаргйолаш кхо туристско - экскурсионни поезд йохийтаргья. 1250 саго мехка гIолла сакъердаме экскурси ергья. Вай мехка гIолла походаш а наькъаш а даь воагIаргва 90 эзар гаргга саг. Шоаш отпускагIа болча наха «Лесное», «Беной» яхача туристски базашка, дуккхача деношка ду наькъаш деш хургва 20 эзар гаргга саг.

1971 шера май бетта денз Нохч - ГIалгIайчене аха болалургба укхазара Грузе, Азербайджане ухаргбола кхаь Ерригсоюзни маршрута туристаш. Мехка тайп-тайпарча мпIинташкара воагIача 9500 туриста йовзаргья боккъала а хоза Нохч-ГIалгIайчен моттигаш. Хьаьший чуэца ший наIараш хьаелларгья Чернореченски Iама берда йисте йиллача, республике эггара хьалхарча «Грозный» яхача туристски база. Турбаза 260 моттига лаьрхIа я. Турбазе я ший столови Iоха 200 моттиг а йолаш, 250 моттиг йола зрительни зал, туркабинеташ, библиотека, и. кх. дI. Хьалъяь йоалаш латт 300 моттиг йола «Беной» яха туристски база. Советски района Чанти-Аргуна аьрдехьарча берда йисте хаьъергйолча цхьаькха турбаза проект оттаяь яьннай. Цу база 266 саг чуэцаргва.

Туризма, экскурсей, походий, наькъагIа ахара дерригача тайпаша чулоацаргва 300 эзар гаргга саг.

Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхой 1976 шера ухаргба доттагIал долча социалистически мехкашка а. Болгаре Венгре, ГДР, Польше, Югославе. Верригa а 600 гаргга саг воагIаргва доазол дехьа ваха.

ШУШЕНСКЕРА МЕМОРИАЛЬНИ ПАРК

Шушенске юрта гонахьара Владимир Ильич Ленина дуккхаезаш, из чарахье ухаш хинна сакъердаш лийнна Iалама хоза моттигаш — Перово, Бутаково яхача Iамашта юххера Песчании Журавлинни гувнаш — цига дIайогIаш латтача хьунпарка заповедника юкъе гIоргья. «В. И. Ленин СибарегIа Iовахьийта хинна моттиг» яхача мемориальни музея кара хургья из. В. И. Ленин СибарегIа Iовахьийтача Шушенске хиннача ханара (1897—1900 шш.) 152 гIирс юхаметтаоттабаьб укхаза.

ХIанзле а кийчъяьй йиъ эзар гектар совгIа моттиг дIалоацаргйолаш йолча хьун парка къаьстта схематически план.

Иштта юхаметтаоттабе лерхI хIанз ушал а хинна латта Перово яха Iам. Цхьабакъда, доккха доаца цун цхьа дакъа 70 шу хьалхагIа а санна ушал йолаш дусаргда, чIоагIдергда Песчании Журавлинни гувнаш, наькъа такилгаш дохкъергда. Хьун парке иштта хьае лерхI салоIа зонеи фаунистически заповедники.

Хьун парке дIачуводдача кемпинг оттае а машинаш сайца латтаргйола моттиг кийчъе а лерхI, хIаьта хьун паркал чухьа хургья туристаша чьатараш хьалдувгIаргдолеи цIераш йоагаергйолеи моттигаш.

Жан КАЦЕР.
(АПН).

Кердача шераца!
Н. Кобиашвиле фотоэтюд.

ГАГИЕВ ГИРИХАН.

СИЙРДА УЙЛАШ

Седкъий сердал ессай
 лаьтта.
Сийрда уйлаш — керта чу.
Керда безам, керда аьттув
Бахьаш доагIа керда шу.
Беркат дахь цо, дахь цо
 хьинар,
Ниэ бац из юхасоцо.
Селхан кхоачаш мел ца
 хиннар
Кхоана кхоачашдергда цо.
ХIаранена лургда зиза,
Сийрда седкъа, герга малх,
Кулгаш дузадергда низах
Дог дузоргда тешамах.
ЛаккагI айде пелаш... Иштта!
Дег чу седкъий вIалла довц.
Пелаш айдаьча вай кулгашта
Марси жIови дика довз...
Керда мул хьоргба вай шерра,
Лаьтта хьацар дIалургда...
Къапургдац вай кхы цхьан шера,
Кхы цхьан шера къонлургда!

БЕЗАМА НОВКЪА

Нохч - ГIалгIай халхарен иллеи ансамбла Казахстанеи Средни Азеи хинна гастролеш 2,5 бетта йIаьхъелар. Цу хана чухь 60 концерт оттадир оаха, 100 эзар совгIа саг а хьожаш. Уж хилар Алма-Ата, Фрунзе, Ташкенте, Караганде, Целинограде, дуккхача кхыча йоккхача городашка. Массанахьа безаме, вежарашха тIаэцар тхо. Тхона дагалаттаргда Караганда шахтерашца, городе Рудне, Соколовско - Сарбайски горнообогатительни комбината горнякашца, Павлодара, Чимкента, Джамбула къахьегамхошца вIашагIкхетар. ЦIагIа долаш санна, безаме хетар тхона вежарашха йолча республика нахаца.

Тха концерташка хьожаш хилар тайп-тайпарча къамех бола нах. ХIаьта берригаш хIана бац аьнна цига баха нохчийи гIалгIайи ухар тха концерташка. Царех цхьабараш бIаьш километраш гаьнара а баьхкабар.

Тхо мел хиннача моттигашка а дика хеташ тIаэцар нохч-гIалгIай халкъа искусство. Тха программа хIара номер шозза а кхы дуккагIа а юха гойтта езаш хулар.

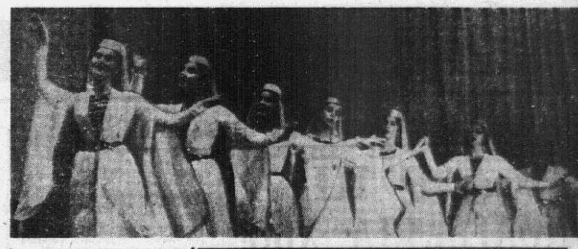
Зрителаша моаршал телар вай республика къахьегамхошка.

Моттигерча кепайоазоно хадданза яздора тха концертех лаьца, лакха мах бора тха искусства.

Концерташ уттадарал совгIа, тхо хьежар городе Кокчетаве Куйбышева музейга, Куйбышева йишийца Е. В. Куйбышеваца вIашагIкхетар хилар тха, городе Красноводске 26 бакински комиссарий музейга хьежар.

ХьатIадоагIача кердача шера, мадоагIара парте XXIV-ча съезда накъа а долхаш, къахьегамхошта культурни салоIам бара тIехь керда толамаш даха дага я тха коллектив.

М. ГЕШАЕВ,
Нохч - ГIалгIай пачхахьалкхен иллеи халхарен ансамбла директор.

СУРТА ТIА: Мехкарий тайжа халхар.
С. ХАКИЕВА сурт.

ДЕШАРАШТА

Чакхъяьннача пятилетка шерашка, хIаьта къаьстта укх тIехьарча шера шоашта карагIдаьнначох дегаондале е йиш йолаш я Нохч-ГIалгIай «Книготорга» коллектив. Укх тIеххьарча шерашка товарооборот 36,5 процент айеннай. Цу юкъа берригa хинна пайда кхо бIаь эзар сомал тIех ба.

Республикерча а хIаьта республика арахьарча а ийдархоша боккхача безамца тIаэцаш да вай республикерча дукхача авторий книжкаш. Уж да И Базоркина «БIаьшерений боадонгара», Р. Ахматовай «Хержа лирика», А. Бокова «Б... къонгаш», «Буран», С. Чахкиева «Бертий бийсаш», М. Мусаева «Дошо гIоз», кхыдараш. Уж а кхьболча авторий кхы а ... произведенеш Российски Федераце шоаткъа совгIа йолча ... дIаяхьийтай Цул совгIа ... республика авторий произведенеш дика тIаэц доаздеш дехьарча дешараша я. Масала, Ахматова Раисай хержача произведеней сборник кепатехад Венгре.

З. МУТАЛИБОВ.

Халкъа багагIбувцамцара

Газа ког кагбеннача яь кхел

ИЪ воI а волаш цхьа воккха саг хиннав вахаш. Шелеш васкет даьд цо цхьа... бераига боахам виъэ виIийна нийсса бекъа, аьнна. Боахам диь даькъа биийкъаб къонгаша, ца екъаш цхьа газа йисай. Пийначул тIехьагIа во-воай дакъа дIа-юха эцаргда вай, аьнна дийна йоллаше из а йиийкъай цар.

Лелаш картах тIехьэккхаш зIамагIа волча вешийна кхаьча ког биийнаб газа. Кагбенна ког зирпараш а теха пахашкаща дIабиийхаб зIамагIча вошас. Шу йоагача кхалажа юхе яжаш йоаллача гаьза когах хьийча пахашкаш лотаеннай. Наьха коа чу а ийккха аьла аргIа доагадаьд цо.

— Са аьла аргIа доагадаьд оаш из хьадала деза, — аьнад лоалахочо.

Кхеле деннад дов. Лотабенна ког зIамагIа волча вешийна кхаьча а ба, цох цIи а яьина йол а яьгай, долче цу кога дас такха еза йол, соцадаьд кхело. Цу гIулакха раьза воацаш лелача зIамагIча вешийн сесаг цхьан дийнахь хи тIа яхай.

Да махьакха хьа, хьал шув йисте вахача виъ вешийн кхел мо мара вIаштIехьаргйолаш-м яц хьо, яхаш шоэ а етташ маркъилг шатIа гIолла хьалъэккхаеш. Iаэккхаеш воаллаш цхьа кIаьнк вайнаа цунна. Цкъа а шозза а из оалаш хезача, тIа а яха аьнад цо кIаьнкага:

— Ва кIаьнк, фу кхел я Iа ювцар?

— Хьа гIулакх долаш хIама дац из, аз ювцар-м хьалла шув йисте вахача виъ вешийн кхел я. Хий а ийца чуяхача, шийн маьрага аьнад цо:

— Iо хи тIа маркъилг кхестаеш цхьа кIаьнк воал. вайна яь кхел ювц цо, гIа а гIойя цо фу оал а, вайна пайдане долаш цуьна хIама хой а хьожаваьар хьо.

Ваха Iохкаьчав зIамагIа вола воша хи йисте. КIаьнк тхьовра санна, хьал шув йисте вахача виъ вешийн кхел мо мара вIаштIехьаргйолаш-м яц хьо, яхаш, шоэ а етташ маркъилг кхестаеш воаллаш хиннав.

— Даьллахьи, кIаьнк, миштой цу виъ вешийн кхел? — хаьттад Iотiавахачо.

Тхьовра шийн сесагага мо мара кхы цо хIама хьаала ца тигача, аьнад укхо:

— Цу довна кхела воагIаргаарий хьо, кIаьнк.

— ВоагIаргвар, — раьза хиннав кIаьнк.

Чуваьхача укхо шийн довхошка хабар даьд, аз йол токхаргьяц шоана, е хIама а лургдац, кхел юха хое еза вай. Вожаш раьза хиннаб.

Вокхар шоай кхелахой хьабийхаб, хIаьта укхо маркъилг кхестаеш вахьа кIаьнк вигав. Дов къоастаде хайнача кхело лоткъамаш ийцад тхьовра санна.

— Кхелахошка де хаттар дарса. — аьнад кIаьнка. — Венна саг цхьаннахьа а дIа ваха йиш йий?

— Яц, — жоп деннад массане а.

— Долче, кагбенна ког бенна ког ба. Дийнача цу кхаь кого дIа а бихьа бенна ког дIа а Iетта цIи техай аьла аргIах. Уж кхо ког кхаьчача кхаь вошас дIатакха деза аьла аргIа а.

Иштта чакхъяьккхай кIаьнко кхел.

дIаяздаьр,
М. РАШИДОВ.

ВЕДЗИЖЕВ Ахьмад

МИШТА ДОАЛАДИР СОНА НУСКАЛ

ДУВЦАР

— Хьай уйла ца йойя а. са гIайгIа мукъах юлаэ Iа. — йоах раьза йоацаш тха нанас цхьан саьахь со балхара чувеча.

— Фу хиннад цига? — Хьагучох-м могаш я хьо.

— Ца йоалаш я-кх со а могаш, —юха а ледкъ нана. — Со могаш ца хилча укх цIагIа мел эшар хьан дергда.

Сона дага доагIача хана цамогаш хиннаяцар тха нана. ХIаьта а хIанз цун къамаьло кIеззига шеквайккхар со.

— Лор воалаве аз хьона, — ях аз наьнага.

— Бембэлат, — аьсала хьахьеж лар. ТIеххьара бIарглашта дукьал кулг лаьцар цо. БIара а хьежа йоагIаргъя ала эхь хеташ цо бIаргаш дIакъайла хилар кхетадар аз.

ХIаьта, са уйлаш, электрическа токо санна сиха болх беш яр. БIаргашта дукьал кулг лаьца из латтача цу лоацача юкъа сона дагадехар. Насеца сай хургдола ираэ, аз саг йолаеш гIадгIоргйола сай нана, из хозахетаргдола лоалахой.

— Со-м раьза я, — аьлар цо юххера а.

Саббаре воалацар со чувоагIаш. уйлаш вера.

хьа, — со ва из саг йоалош вар, е хьо я?

Бакъда, са хаттаро хIамма а юхатоханзар из.

— Саг йоалаеш вар хьо ва. бакъда, хьона из йоалаеш яр со я. — дар жоп. — Цудукъа сона бакъахьа хеттаьш яр йоалае еза Iа. дукъале е а ма гIерта. Сейт наха вовзаш къонах ва, цудукъа сона цун йоI бакъахьа хег. Айса яхар дергдолча тайпара цун йоI а кхеьльга хов сона.

— Наси сона езаш хилча? — айса яхачоа тIера валацар со. — Iайха яхар цо дергдац хIана мотт хьона?

шийн план хьайийнар сога лоалахочо. ТIаккха кхетадио аз гаьнарча вешел дика лоалахо тол яхача миша маIан.

Сарахьа со чувеча чIоагIа безаме яр нана.

— Къубаьди зоахалола ваха хиннав. Сейт хьога шийн йоI хьалургйолаш ва, — кхаъ баьккхар сога нанас.

— Ма дика да из, — ях аз, — атта вIаштIехьа даьккхад Къубаьде-м из зоахалола маца хургда из?, — хетт аз.

— Гоа а ца деш ше Къубаьдега хьааргда аьнад Сейта. — йоахар нанас, ше яхачоа со тIавена кхы а чIоагIагIа гIадъяха.

Аз хIама аланзар, дика чакхдоала хIама масаза дика хиннад аьнна хийтар сона.

Нана яа хIама еш йоаллар Къубаьди тханцига веча.

— ХIанзза Сейт венавар соволча, — аьлар цо лаьрххIа наьнага. — Кхычахьара а нах ба шийна зоахалола тIагIерташ, йоах, шоай нускал кхоана буссе цIадига.

Шаьхха кхетаданзар нанас уж дешаш, бакъда, кхетадича корзагIъяьлар.

— Айя, урдона ахча мичад... ХьоалчагIана бежав мичад...

— А, а — юкъенккхар цуьна Къубаьди. — Урдона долча ахчан а, кхыдолчун а гIулакхаш тIехьагIа паргIатта дергдолга дIаала аьлар цо... Керттера дар нускал цIадоаладелга да йоахар.

ГIозъяьлар нана сов гIадъяха, кхехкаш латтача котама тIаяхар, тIаккха ше юкъагI йитача хьалтIамашта тIаяхар.

— Гой хьона, — аьлар юххера а сона хьатIа а йийрза. — дикача нахацара гIулакх масаза иштта атта хиннад хьона. Сога массаза ладувгIа Iа.

Цхьа бийса йисаяр са нускал цIала. Сол а чIоагIагIа гIадъяхаяр тха нана.

— Ай, нускал цIадоаладе баха нах ма безий, хье балхара мукъа вутилга а дийхе чехкка чувеллахь, — йоах нанас со Iуyра балха ваха кийчвелча.

— Нускал цIадоаладе са балхара новкъостий гIоргIба, — ях аз, —хIаьта машина профсоюзо лургъя. Йоа а йийя дукхагIа котамаш кийчъе Iа, — тIатехав аз.

...Нускал чудоаккхаш гIалгIай Iаьдалах наIара санагIа тIа кIувса юкъе а хьоарчабаь нув биллар тха нанас, цун керта тIа шеколадни конфеташ тайсар.

— Нускал доаладеш баьхкача хьашашта сихха даа далахь, — аьлар Къубаьде са наьнага, нускал чудоаккхаше.

— Укх сахьте, укх сахьте...

— Сай несийга хьаж со, — аьнна цунна тIаккхелла хIама хьалъайир цо, бакъда, цу сахьте из дIа а хийца тхогахь хьайийрзар.

—Ай, Сейта йоI мичай яр, — аьнна цIогIа ийккхар наьнага.

— Сейта йоI цIагIа я, ер хьа нус я, — согахь бIа-са йир Къубаьде.

— Ай, Сайтага фу аргда аз хIанз?!

— Вай кхоана Бемболата Наси йоалаяьча ловзар дергда, хIаьта, йоIах ахча даккха гIертача Сейта дош укх деношка юрта сходе дувцаргда, — аьлар тха юрта Совета председетела.

согахьа нана — Iа воалаваьча лоро сона де цхьаккха дарба дац. Йоккха хиннай со, саг еза сона укх цIагIа.

«ХIа-а. — кхийтар со дагахьа тIаккха — Е къамаьл доал ер»

ФуннагIа дале а нана хаьа я ала йиш йолаш дацар гIулакх. ТIаккха нанас иштта аьсала къамаьл дича цунах дог ца лазаш а мала вуаргва.

— Дикаяд нана, — ях аз цунна тоам бе а аз къамаьл тховсарарчоа хоалале а дагахь волаш — тховсара доацаш вай хинна къамаьл мичад аз уйла сорхъя вай, хьожаргда. Иззамо долча гIулакха ...хьаьла мича мегаргва.

Цул тIехьагIа Iуйранйна балха дIаволаш а сайрийнча чувеча а наьнагара сона хозаш хиннар саг йоалаедга дар.

Цудукъа нана сихъялараx из дале а сай безам хилараца дале а со а цу гIулакха лаьрххIа уйла а яллаелар.

Цхьаккха цецваланзар сона саг йоалае тагадохарах. цел ца балара совгIа, берригаш раьза а хилар.

Са гIулакх дика дIанийслуш латтар. дукхьал сайга я раьза йолаш йоI хилар мара хIама дацар эшаш хиннар.

Шоана моттадала тарлу, селла дукха махкарий болча юртара сайна балгаьяь цхьаккха йоI ца хилла ...хIалвиса ва аьнна. МагIа зIамига саг хургва эзаш, е раьза болаш йоI йоацаш! Иштта дар ... гIулакх а.

Тоьал ха яр тха бухгалтере счетовот йола Насин сон вIаши безам болаш дола. Цудукъа хIанз сай саг йоалаера гIулакх эггара хьалхарча плана тIа дIаэтта даьннача тIехьа хоадам боллаш Насеца сай зоахалол вIаштIехьдаккха таьрхIар аз.

— Наси — ях аз шоллагIча дийнахь сай гIулакх дукха гаьна а ца доаккхаш. — дIаьха дийцача а лоаца дийцача а башха мичад из. хьо сайга йоагIаре хIанз хьо йоалаергйолаш вар-кх со.

КIайелар Наси. ТIаккха цIийе-

— Нана, — ях аз низткъа мара са а ца доаккхалуш, — саг йоалаеогъя аз хIанз.

Димега хьежа цикс санна кIаьда. раьза йолаш бIаpахьежар сона нана.

— Далла хоастам ба, — аьлар, —хIанз со а паргIата яргъя.

Со чIоагIа раьза вар сай дагара дар кхоачашхулаш а, нана гIадйинга йиш йолаш а.

— Зоахалол дIадийцад аз, — нанна кхы а чIоагIагIа хозахетийта лайра сона.

— Зоахалол аз айса дувцаргда, — аьлар нанас. саг йоалаер со а воацаш, ше йолаш санна. — дукха ха я хьона саг йоалае дагадохарга аз сатувса.

ГIадаахар а шеквалар а дессар са дага. Цуьна мичара хайнадте Насеца безам болаш со волга, хIанзалца аз шийга хайта хIама ца хилча, цецваьлар со.

— Наси раьза я, — дерригa дашха даьрхIар аз.

— Из малий, Наси яхар? — цу минота юхьа тIара хувцаелар нана.

— Ай, тха бухгалтерера счетовод я-кх. Хьона йовзаш ма йий из.

Кхохкаелар нана. Хьалха хиннача кIаьдалах цхьаккха хIама дацар цуьн бIаргашка.

— Цхьаккха Наси йоагIаргъяц са цIагIа — хоадам боллаш хьакайкайир нанас. — Аз айса йоалаергъя хьона йоалаю саг.

— Мали Iа сона йоалаер? — хаьттар аз хIанз а бокъонца хулаш латтачох ца кхеташ

— Сейта йоI Макка я.

— Макка? — Кхы а чIоагIагI цецваьлар со. Из йоалаелга сона цIаккха дага а дехадацар

— ХIаа... Сейта Макка.

ЭгIазгIоргвар со. е велалургвар? Мелла уйла йича а со кхетаргвоацаш хIама дар нанас дийцар. Аз хIана йоалаю сайна езаш йола Наси а ца йоалаеш цаезаш йола Макка?!

— Нана, — ях аз. гIулакх бегашта а даькка дIадерзадар ду-

— Э-хIе-хIей, — цаяшшаш елаелар нана. — Фуй из безам яхар? КIомаляшца дIабуваш ба из. е нитташца тIабоалаш ба?... Безам хьахургба саг хьа а йоалаяь ваха Iохайча.

Са моастагIий нийслолба хIанз со нийсвеннача хьала тIа. Цхьа нана мара хIама доацаш волча са из дIакхосса а йиш яцар. хIаьта цо яхар а аз йоалаергйолаш яцар.

— Урдона а сутара вац Сейт. Аз хIанзале дийцад цунна. — хетаргахьа. цунца бокъонца со ше яхачоа тIавоалавергхиларах тийшаяьннаяр из.

— Урдув... Урдув дала а деза цунна?

— ХIаьта?... Урдув а доацаш хьа з йоалаяь хьайга хьаялар дог доахар Iа?... Цига-м дукха хIама дац... Ши эзар сом шийга дIаделча хIамаш ше эшаргъяр.

Нанас кхы дIахо дийцар сона хозаш дацар. Сихха метта Iо а виижа керта тIа гIайба биллар аз. Бакъда, тха аьттехьарча лоалахочунга Къубаьдега кхоана Сейт волча зоахалола гIо ала йода ше, аьнна цун тIехьара дешаш аз кхетадир.

Iуyра се бялха водаш Къубаьди волча вахар со.

— Цу зоахалола ма гIолахь, — аьлар аз лоалахочунга.

— Со-м кхетац шох. — йоах Къубаьде сона бIара а хьежаш.— зоахалола гIо аьнна сийсара нана еняй, ма гIо аьнна хIанз хьо венав.

ТIаккха деррига дIадийцар аз цунна.

Уйла еш вагIаш цхьа юкъ яьккхар цо.

— Насеца барта да шо? — хетт юххера а.

— Барта да.

— Цун да дукьал вий шун зоахалола?

— ВIалла вац.

ЧIоагIа велавелар Къубаьди. Цаьхеташ цунна бIарахьежар со.

— Наьнага хIама ма алалахь, цунах де деззар вай дергда, —

БАЛА-КУЛГАЛХО

«Хьалбоаккхаргба боахам!», — аьнна,
Эттав керте кулгалхо,
Ха дIайода, эргадаьнна
ХIама дац хьабIаргаго.
Дув буъ, дош тел «хIанз. хIанз», яхаш,
Бакъда, боахам талхаш латт...
Цо ду кулгал, цун хабараш
Наха чIоагIа кIордадаьд...

КЪАРАКЪБИЙ

«Къаракъ, къаракъ!» — яхаш кхайкаш,
Дехка къаракъах ший сий,
Гаравуэлаш, гола етташ,
ВоагIа шоана Къаракъбий.
Эхь-эзделах ваьннав хьада,
Вувц массане дегаза,
Къаракъага сел са даха
Вала воалл из даькъаза.

ЭРГАЯЬННА ПОАРТАЛ

Ай фу леладу Iа, Джамбот?
Iаьржача бусса
Машен етта хIамаш нийца
Мича ваха ваьннав хьо?

Ма дувцалахь, даьллахь, Терсбот,
Се а ва со чIоагIа бирса..,
Иштта мара урдох ийца
Йиш мичай хIанз поартал яхьа...

МОДА, МОДА...

— ИппIалий!
Фуд сона гур?!
Дувцарах со тешаргъяцар...
— Мода я ер... Мода!
— Алал сога,
 даьллахь тIаккха,
Йовлакх тилла
Из хьай корта
Сенна баьккхаб
 Iа къайла?..

ШОАНА, БЕРАШ

Тха театра коллектива оамалца дIайийна даьннад дешархошта каникулашка фаьлгаш хьокхалга. ЛаьрххIа теркам тIабахийта хорж театро берашта уттаергйола пьесаш. Атта гIулакх дац из. Бераша чIоагIа зув хавцахьара, бакъйоаца моттигаш, цул совгIа пьеса чулоацам, къам, мохк машар дукхабезаш бераш хьалкхедара идея йолаш а хила беза.

Укх тIеххьарча массехк шера берашта каникулашка дукхагIа пьесаш уттаяра тIаберзабаь ба театра болх. Дика йовзаш я берашта театро уттада «Чинчрак» «ГIарбаш», «Iанчокъерчо бийсанара фаьлг», «Иккаш юха циск», «Iаьржа Хожа», дуккха кхыйола спектаклаш.

ДIадаха юбилейнии, хIаьта хьатIадоагIа КПСС XXIV-гIа съезд хургйола шуи, масс а къахьегамхошта санна, чIоагIа лоархIаме да театра коллективана а. Цудухь укх шера дукхагIа кийчяьй оаха берашта лаьрхIа пьесаш. Цу юкъе да берий каникулашка хьокхаргйола М. Корабельника «Бирса гIарбаш», Л. Устинова «Денал дола музыканташ» яха ши пьеса. Каникулашка юртарча берашта театра коллективо хьокхаргъя «Денал дола музыканташ» яха спектакль.

ЗIамигача зрителашца вIашагIкхетар театра артистачта лоархIаме гIулакх да масаза. цох шоай торонаш тахкар мо дола гIулакх лоархI цар.

Укх шера оаха уттаеча спектаклашка дакъа лоацаш ба РСФСР заслуженни артист Я. М. Зубайраев, Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни артист А. А. Денииев, артисташ М. М. Цицкиев, Ю. Н. Идаса, С. С. Магомадов, З. М. Багалова, М. Х. Хадзиев, О. А. Зангаев, кхыбараш.

Городе а юрташка а шоаш кийчъяь спектаклаш театро хьокхаргья 30 декабре дена 10-ча декабре кхаччалца.

А. ГАПАЕВ.
Нохч - ГIалгIай Нурадилов Ханпаший цIерагIча драматически театра литературни даькъа заведующи.

* * *

Каникулех салоIаш долаш республикански паччахьалкхен теникий театре 27-ча декабре дена 10-ча январе кхаччалца берий хьажа йиш хургья кердача шерара елкага. Зале халхараш, ловзараш деш, иллеш доахаш дед-Морози Снегурочкеи хургда. хIаьта сцена тIа «Куки Лаи» яха кердача шерара представлени хьокхаргья. Из лаьрххIа кердача шера кийчъяьй Лаьтта дахача оакхарийн «Марсианийн» вIаши хоттаденна доттагIал хестадеш йола пьеса я.

ХIаьта МалгIабика, Грозненски юрта, Шелковской, Надтеречни районашка дахача берашта Iан каникулех гIалгIайн группо «Дадад хьа Мицик», нохчий группо «ШайтIан кий» яха пьесаш оттаергъя.

Дукха болх баьб театра артисташа кердача 1971 шера берашта керда пьесаш кийчъеш. ГIалгIай группа кийчъяьй Г. Гагиева «Баьццара фаьлг», нохчий группо У. Гойсултанова «Мол Наьсарт», Х.-А. Берсанова «Майра Бексолта», эрсий группо Н. Гернеста «ПоIах хинна пхьид», Тихвинеи Азовеи цхьана язъяь «Сакъердаме карусель» яха а, кхыйола а пьесаш.

Дика сакъердалга хилда шун, бераш!

ХIама ха ловрашта

Массехк шу хьалха Тянь-Шана лоамашка узбекий Iилмахошта тамашийна Iажий гаьнаш кораяьй. Царна иштта гучадаьннад массе гаьна тIара сом цхьатарра боккха а бос цаI болаш а хилар. ДIахо из гIулакх техкача еррига 600 га цхьан йоккхача гаьна овлах хьахиннадга гучадаьннад.

* * *

Дунеи тIа да эзар тайпареи 7 эзар бе-бе долеи розаш. Цхьабакъда царех 4 тайпа мара дац дошол кхозза дезагIа дола розови даьтта доахаш. Цхьа килограмм розови эфирни даьтта даккхара розай 35 миллион хержа лордалгаш эш.

* * *

Цхьа эзар ах эзар шу хьалха Анакопийски гIала чухь (хIанз цIи хеза «Новый Афон» яха Черноморски курорт уллача районе) мелаш дола хий лоаттаде шийтайпара цистерна хьаьяьр. Фордал 345 метр лакхехьа уллача боккхача кхерах яьккхаяр из.

Дукха ха йоаццаш Iилмахой хьажар цу цистернага. Цун пхоэ юхе нийъ чхьагIар чудола чIоагIа къайла сосуд а йолаш дукха кагий хIамаш кораийр царна.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозненеи хувцалуш морхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, хьалхарча юхьига юкъ-юкъе лаьгIо йоачан а йолаш, къулба - малхбузехьара гIийло, гIаьххьача боарамга кхоачаш мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 0—5, деношка 7—12 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. **МЕТЕОСТАНЦИ.**

Редактора зам.
А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО
1 январь

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.35 — «Сердало» газета обзор 7.40 — Концерт (нохчий меттала). 8.30 — «Кердача шераца, повкъостий!» яха концерт-композици. 15.20 — Вай доттагIаша моаршал хаттар (эрсий меттала). 15.40 — «Самукъача талгIе тIа» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 16.00 — Кердача шера концерт (эрсий меттала). 16.45 — «Къона тIахье» (нохчий меттала). 17.00 — Кердача шера калейдоскоп (эрсий меттала). 17.30 — «Кердача шераца!» яха концерт (гIалгIай меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ
1 январь

12.30 — Передачай программа. 12.35 — Школьни каникулий деношка. «Иштта воккха кIаьнк» яха художественни фильм. 14.00 — Эрсий догам. Паччахьалкхен Воронежский эрсий халкъа хора концерт. 15.00 — Бераштa. «Снегурочка» яха мультфильм. 16.05 — Киножурнал. 16.15 — «Къонал эфире я». 18.00 — «Лондонский концерт» яха документальни фильм. 18.40 — Советский литератураи искусстваи мастераш яха кинопрограмма Козинцоваца цхьан сахьата. 19.40 — Шоана, бераш. 19.50 — «Нагахь санна парусаш дале» яха художественни фильм. 21.05 — Передачай программа. 21.10 — Останкинера цезача ден сайре. ТIахьех концертни студе.

РАДИО
2 январь

6.30 — Островске иллеш (эрсий меттала). 6.50 — Реклама, хоамаш. 8.30 — «Къонал» (эрсий меттала). 16.00 — «Лор-коммунист» яха очерк (гIалгIай меттала) 16.20 — «Кердача шера илли» яха корреспонденци (эрсий меттала). 16.40 — «Капиталистически Iоаткъам бара чулоацам» яха беседа (нохчий меттала). 16.55 — Ашараш. 17.00 — Эстрадни ашараш (эрсий меттала). 17.40 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 17.55 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.25 — «Иллеш. ашараш, хьалхара ашараш» (нохчий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ
2 январь

11.40 — Передачай программа. 11.45 — Школьни каникулий деношка. «Насып» яха художественни фильм. 12.45 — 1970 шера хьадийлла кердадараш. 13.15 — «Мы с Великаном» яха художественни фильм. 14.20 — Карусель. Телевизионни обозрени. 16.05—Бераштa. «Шийта бутт» яха мультфильм. 16.00 — Кинопикъбархой клуб. 17.00 — Тарапунькаи Штепселеи леладаь беламе, тамашийна хIамаш. Телевизионни музыкальни фильм (цхьоалагIа дакъа). 18.00 — «Илли доах Бергилюс Норейкас» яха фильм-концерт. 18.45 — «Адами Хьава» яха художественни фильм. 20.00 — Шоана, бераш. 20.15 — Дунеи халкъашта юкъера обозрени. 20.25 — Передача программа. 20.30 — КВН. 22.30 — Тарапунькаи Штепселеи леладаь беламе, тамашийна хIамаш (шоллагIа дакъа).

РАДИО
3 январь

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 8.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Реклама, хоамаш. 7.35 — Передачай программа. 8.25 — Шоана дуккха езача ашарий- концерт. 15.15 — Халкъа ашараш (нохчий меттала). 15.40 — «Вайнахьа фольклораца кхалсага образ» яха литературни беседа (нохчий меттала). 16.00 — Массанахьа а дика нах ба (эрсий меттала). 16.15 — Концерт (эрсий меттала). 16.45 — «Кона тIехье» (нохчий меттала). 17.00 — Керда шу — керда книжкаш. 17.30 — Концерт (гIалгIай меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ
3 январь

12.00 — Передачай программа. 12.05 — Школьни каникулий деношка. «Суворов» яха художественни фильм. 13.45 — Экрана тIа мехка телестудей фильмаш да. 15.15 — Илли ала бани са Россех. Концерт. 16.00 — Бераштa. «Калиф-Аист» яха фильм-фаьлг. 17.05 — «Знани» яха Iилман популярни кинопрограмма. 17.30 — Кердача шера концерт. 18.30 — «Развязка» яха художественни фильм. 19.45 — Шоана, бераш. 19.55 — «Николай Сличенко» яха фильм-концерт. 20.55 — Передачай программа. 21.00 — Кинопанорама кинодраматург Каплер.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахареи, культураи, промышленностеи отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05260. Заказ № 13245.